

ROZSÁTEJ
kínó teint-ápolószert
fiatalos üdészet köcsönöz a bőrnek.
bálsamszáppan hozzá
60 f.

OSAN kínó fogápoló száj-
viz K. 1. 76. fogpor 88 f.

TANNINGENE legobb
hajfestő szer 5 K
Hetekig megmarad és nem engedi feskét.
Sötétzőke, barnára és feketére.

ANTON J. CERNY, Wien, levélezim
XVIII. Carl Ludwigstr. 6. Lerakot I. Maximilianstr. 9.
Raktár: gyógyszerárakban, parfümeriákban stb.

NAGYENYED-re
forduljon minden ér-
deklődő, ki súlyt
fektet elsőrendű faj-
tisztító anyagra. ::
GYÜMÖLCSFACSEMÉTEK
Sétányfák díszeserjék, túlévelők, ker-
tészvények, boggyógyümölcsök stb. stb.
SZŐLŐOLTIVÁNYOK,
(I. sima árú) európai és amerikai sima
gyökere vesszők (Oktató díszárjegyzék
kiváratra ingyen.)

FISCHER és Tarsai
faiskolák és szőlőoltiványtelepek

Közzö berendezések. Kőtörők. Henger-
művek. Válogató-berendezések. Beton-
keverők. Homok-mosógépek. Csiszoló-
gépek és csőformák. Hidraulikus prések.
: Különlegességi gépgyár. :

Dr. GASPARY & Co.
: MARKRANSTADT, Leipzig mellett. :
Levelezés minden nyelven.

223. sz. árjegyzék díjmentesen.

Kizárólag eredeti, legjobbaknak elismert ::
„Iró angyal“
gramofon
gépek és lemezek.

SCHMID NOVÉREK-né!
Budapest, IV. Kigóy-tér 1. sz. (Királyi
bérpalota).
Választékküldemények, kedvező lemezcsere fölvetel. Ar- és
lemezjegyzék ingyen és bérmentve.

BLUZOK *princesse* **RUHÁK**
costum és pongyolák
FALUDI LÁSZLÓ Bpest, VI. Andrassy-út 48.
Divatlap ingyen!!

Thierry A. BALZSAMA Törvényesen
gyógyszer
Csakis az **apáca vőljegyü** az igazi. A légző-zervek min-
den megbetegedése, köhögés, vérköpés, rekedtség, hörghurut,
tüdőbaj, gyomorgörös és más gyo-
morbajok, minden belső gyulladás
ellen, továbbá égvájtalanúság, rossz
emésztés, székrekedés stb. ellen biz-
tosan hat. Kölség, szájbetegségek,
fogfájás, égett sebek, kiütés, nyílás
és különösen influenza ellen stb.
használ. 2 kitesiny vagy 6 duplaüveg,
vagy egy nagy családi üveg 5 K.
**THIERRY A. gyógyszer-
rész** egyedül valódi **CENTIFO-
LIA-KENŐCSÉ** megjelöl-
ésű csomagban, és utóérhetetlen győ-
győztatás még a régi, sőt rákos
sebeknél, sérüléseknél, daganatok-
nál, gyulladásoknál, kiütéseknél; el-
távolít minden idegen anyagot, ge-
nyedést, sok-szor fölösségessé teszi
a fájdalmas operációt. 2 tégely
3.60 korona. Cím: Schutz-
engel-Apothekes A. Thierry
in Pregrada bei Rohitsch.

Az előkelő hölgyek csak a
PARK-ILLAT **CLUB-POUDER**
CRÈME **POUDER** **SZAPPANT**

használják. Főraktár **BAYER ANTAL** gyógyszár Buda-
pest, Andrassy-út 84. sz. — Kapható azonosul Kartschmaroff,
— Lux, Neruda, Molnár és Moser és Utasi utóda drogériákban. —

Téli fürdőkúra.
A Budai Szt.-Lukácsfürdő
Nagy-szállodájában és Thermal-szálló-
dájában lakás teljes ellátással naponta 10
koronától feljebb. Minden szabadon fűtött folyó-
sók vezetnek az iszapfürdőkhez. Termásvizes
forró-meleg kóves források, iszapborogatások.
Prospektus küld a
Szt.-Lukács-fürdő Részvénytárs. Budapest, Budán.

Százásokat, ezreseket a Diana-krém és Diana-szappan

elsőrendű bőrpoló tüneményes hatását, különösen a **szeplők és pattanások** el-
tűntetésénél. Ma már azonban teljesen tudatában vannak annak, hogy a Diana-krém
és Diana-szappan lemossa a szeplőt és pattanást az arczról és kezeikről. :: :: :: ::

VEGYESZI VÉLEMÉNYEK.

BIZONYÍTVANY.

Ezennel bizonyítom, hogy az Erényi Béla budapesti gyógyszerész ur ál-
tal forgalomba hozott Diana-krémet és Diana-szappant megvizsgáltam és
megállapítottam, hogy ezek a bőrre semminemű ártalmas alkatrészeket nem
tartalmaznak. Vegyi összetételükről ítélve, úgy az arc- mint kézborre fino-
mitó és tisztítóserül legjobban ajánlhatom.
Budapest, 1907 márczius 18.

Dr. TELBISZ JÁNOS,
kir. keresk. és váltótörvényszéki hites veggyész.

BIZONYÍTVANY.

Alólított ezennel bizonyítom, hogy az Erényi Béla gyógyszerész ur, buda-
pesti lakostól bemutatott Diana-szappant, Diana-arczkrémet megvizsgálva,
azokban fémmergeket, maró hatású vagy külső használatkor ártalmas egyéb
anyagokat nem találtam, miért is nevezett széplő-, bőr- és hajápolószerek
ártalmatlannak és így használatuk ellen kifogás nem emelhető.
Kelt Budapesten, 1905 márczius 15.

Nyilvános vegyikísérleti állomás
Dr. NEUMANN ZSIGMOND m. p.
kir. keresk. és váltótörvényszéki hites veggyész.

DIANA-PUDER

pedig arról nevezetes, hogy az arczon egyenletesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan;
amennyiben pedig teljesen ártalmatlan szerekből van összeállítva, ki van zárva a láthatósága a kékes-
szinű arczbőrnek, amely szín olyan nők arczán látható, kik ártalmas összetételű pudert használnak.

Egy üvegtégely Diana-krém (nappali és éjjeli
használatra) 1 kor. 50 fill.
Egy üvegtégely Diana-krém (csak éjjeli használatra)
1 kor. 50 fill.

Egy nagy darab Diana-szappan 1 kor. 50 fill.
Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt
(fehér, rózsza, vagy sárga színben) 1 kor. 50 fill.

Kapható egész Európában a gyógyszárakban, drogériákban és parfümeriákban. Aki nem tudja saját helységében beszerezni az rendelje meg a központból:

ERÉNYI BÉLA gyógyszerész Budapest, Károly-körut 5.

(A legkisebb megrendelés is fordulópóztával utánvétellel eszközöltetik.)

9. SZ. 1910. (57. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, FEBRUÁR 27.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Egyes szám Előfizetési Egész évre — 16 korona. A „Világkronika“-val Kioldóhivat: IV. Egyetem-utca 4. Ára 40 fillér. feltételek: Félévre — 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel határozott viteldij is esatolandó. Negyedévre — 4 korona. több.

NAPRAFORGÓK KÖZÖTT.

A DEBRECZENI MUNKÁSKERTEK.

A MUNKÁSKERTEK intézményének eszméjét Né-
metországban már a múlt század elején
megpendítették. De a követelés okos meg-
valósítása két lipsei orvos: Schreiber Dávid
és Gottlieb Móríc névhez fűződik. Lipcsében
1862-ben négy hektár területen volt ilyen mun-
kaskert-kolónia, de ezeknek rohamos szaporó-
dását inkább az okozta, hogy a németiség amugy
is kertész-nép. Ám ma a munkaskerti intéz-
mény hatalmasan virul német földön, Stettint,
Nürnberget, Magdeburgot, Münchent, Wies-
badent, Düsseldorfot, Braunschweigent, Hallet,
Charlottenburgot, mint a munkaskertek uttörőit
emlegetik Németországban, az egyes kert-
telepeket is rendeltetésük szerint megkülön-
bözöti a németek ismert osztályozó rend-
szere. A kertek mellett vannak erdei iskolák,
üdülőtelepek, kolóniák az egészségeseknek s
kolóniák a tuberkulózis első stádiumainak.
Magában Kiel városban háromezerháromez
ipari munkásnak van kertje, valamennyi 420
négyzetméter terjedelmű s van olyan kert,
mely már negyven éve egy család kezében van,
a nélkül, hogy többet fizetne az unoka, mint

A DÉLIBÁB-TELEPI KÚT KÖRÜL.

A DEBRECZENI MUNKÁSKERTEKBŐL.

A KONT-ESET.

— Fantasztikus regény a XXI. századból. —

Irta Szemere György. (Folytatás.)

VII.

Mihelyt a szép hercegnő fogata átrobogott a várkastély felvonó-hídján, Kont vitéz maga elé rendelte portamesterét.

— Dávid mester, ide eleibém!

A székely góbé odaplántálta magát, mint a czövek.

— Parancs, vitéz nagyuram!

— A zászlót levétetted a toronyról s a hidat felvonatod. További parancsomig lélek se be, se ki. Mondjátok: pihenek és imádkozom.

— Értettem alásan.

Kont vitéz sarkonfordult, belső termeibe vonult és bezárkózott. Egyhuzamban két napig aludt. Legalább senkise látta harmadnapig.

Bár azon túl se nagyon. Csak addig, a míg elköltötte ebédjét. Nem vacsorázott, nem reggelizett. És elzárta a kastélynak azt a szárnyát, a melyben tartózkodott. Mivel töltötte a napot, azt még csak nem is sejtette senki sem. A cselédek babonás félelemmel kerestették eme rejtelmesség kulcsát, felízgatott képeztetik meszszire elkalandozott egész a mesék világába, de még csak a valószínűség sem tudott eljutni.

— A szellemekkel tanácskozik, — jegyezte meg Csoltár, a főlovász.

— Talán nincs is a földön, csak nem akarja elárulni, — tódította Dávid, a székely palotamester.

— Az ám, — helyeselt Pozsve, a pankuhár, — a ki égből gyűtte, vissza is meheti oda, a mikor akarja.

Ez elég valószínűnek tetszett mindenkinek. Csak azt nem értette senki, hogy miért akarja a vitéz titokban tartani, hogy le s föl járkál ég és föld között.

— Az az ő dolga, — vélte Dávid.

— Bizony, — jegyezte meg a gazdasszony, — kár is azt firtatni, mert a milyen nagy a menybéli módja, még kővé talál beennünket változtatni...

Ettől a kilátástól aztán mindenki megijedt és nem merete tovább bolygatni a várúr rejtjelmeit. Még pletykálni se mert senki sem a cselédek közül. A ki idegen az uruk után tudakozódott a felvont híd rácsozatán keresztül, kitérő feleletet kapott.

— Csak annyit tudunk, hogy senkit sem szabad beereszteni.

Elutasították természetesen Gábris gróft is. Nem bocsátották be még az udvarra sem.

— Nem akarunk, instállom, elkárhozni, — mentegetődzött előtte a cselédhad, — a parancs, parancs...

Mindössze nyolcz napig tartott ez a titkzatosság. Akkor újra maga elé citálta Kont vitéz major domusát.

— Föl a zászlóval, a hidat leereszteni! Aztán nyergeljétek meg öt paripát, a csatlósok készen álljanak, majd én fogok választani közülük.

A parancs egy-kettőre teljesítve lett.

Kont vitéz lóra ültetett négy marczona csatlóst, aztán maga is nyeregbe szállt.

A felvonóhidat leereszkedett, megharsant a kürtök riadoja, s a fényes kis csapat elvágatott. Lekerült a Dunapart, megszállotta a vitéz gőzbarkáját, hogy átkeljen a Dunán.

A vámbáznál, láttán a nevezetes eseménynek, gyülekezni kezdett a kíváncsi nép s eljenniadalba tört ki, midőn Kont vitéz és kísérete a partra kirugtatott. Kont csak a fejével biccentett nekik s nekivágatott a Vámbáz-körútnak. Az emberek megállottak, a kocsik kitértek előle, még a villamosvezetők is fékeztek neki. S a kalap csak úgy röpült a fejekről. Annyi tiszteletben és hódolatban, mint Kont vitéz, királyember se részesült soha. Még Magyarországon sem.

A kaszinó előtt szállott le Kont s lova kantárát egyik csatlósának dobva, belépett a kapun. — Főnt van az ükunokám? — kérdezte a portástól.

— Épen most jött, *kegyelmes* uram, — jelentette hajlongva a bundás férfiú.

— No csak — rendelkezett vele Kont vitéz, — szaladjon valaki Ikerváry hercegnőhöz és tudassa vele, hogy nála estebédek.

Azzal fölment a lépcsőn. Benyitott egy ajtót. Épen a kártyaterembe toppant.

— Hát ti mit csináltok itt?

A kártyások felugráltak s a vitéz üdvözlésére siettek. Körülfogták a legendás férfit és zavartan lesték, mikor nyújt nekik kezét. De az csak megismételte a kérdését.

— Mit csináltok ti itt azokkal az apró képkel?

— Játsszunk, — felelték az urak.

Kont vitéz felhúzta szemöldökét.

— Játsszok? Szakállas ember létetekre nem szégyellitek magatokat? És — folytatta az inquirálást, — miben áll a játékokot? ... Mi haszna belőle a győztesnek?

— Pénzt nyer...

Egy végtelenül megvető mosoly szökött a Kont ajkára.

— Az én koromban — mondta, — férfiember csak azt a játékot tartotta magáéhoz méltónak, a melyre rámehetett, ha nem volt együtt az esze és ina, az oldalbordája, sőt a feje is. És akkor se pénzért játszott a magyar, beerte a győztes a szép asszony mosolyával, sőt egy ág babérrel is. Így, a hogy ti, a római sörredék játszott: a haldokló birodalom részeg katonái... Szégyeljétek magatokat!

Hát mi türes-tagadás, szégyelték is az urak magukat, ha nem is mutatták. Jó képet vágtak a kellemetlen leczkéhez, mert lóhátról párbajt

PAVILLON A DÉLIBÁB-TELEPEN.

Kont vitéz, súlyos kezét a miniszter horpadozó vállára nyomva, — azért vagyok itt...

— Méltóztassék velem rendelkezni.

— Rendelkezem. Mindenekelőtt helyet kérek az országyűlésen.

A miniszter először összecsukszott a csodálkozástól, aztán megvonogatta vállát.

— Az bajos lesz egy kicsit, — vallotta, — a törvény értelmében nagyságod még nem választható.

— Akkor új törvényt kell csinálni, — rip-pent rá Kont vitéz erőlyesen. — Új törvényt követelek.

A miniszter legjobb szeretett volna egy egérlyukba bújni, de még egérutat sem tudott magának a tömegben kibazsálni: vagy ötven kaszinótog vette körül. Kanut mindjárt sarokba is szorította.

— Ne mókázzunk, kegyelmes uram, — eszelte a kicsinytörpült nagy urat, — a mandátumától csak abban az esetben fosztható meg a képviselő, ha megválasztása kérvénnyel támadtatik meg, már pedig Kont vitéz ellen kérvényezni egy lenne a hazaárulással. Azt az embert, a ki arra vetemednék, meglinecselné a nép.

— Éljen Kont! — zúgta rá a társaság.

VIDÁM MUNKA.

vivni senki sem akart, de meg (a Klobusiczkyeset óta) úgy megnőtt a vitéz tekintélye, hogy egyébként sem merték volna kérdőre vonni. Hát inkább abbahagyták a kártyázást és követték a nagy urat a fogadó-terembe.

Az első ember, a kibe Kont belebotlott, egy miniszter volt.

A két férfiú kezét fogott egymással.

— Kigyelmetek vakok, — szölt rá a vitéz az államhatalom birtokosára, — nem látnak, csak az orruk hegyéig, vagy nem érik a mestersegüket.

A miniszter nem igen mert megsértődni, inkább zavarba jött.

— Ah! — nyögte, és egy nagyot nyelt hozzá.

— Úgy van, a hogy mondom, — tódította a vitéz, — kigyelmetek olyanok, mint az egy-szeri varga, a ki tudott ugyan csizmát varrni, de nem ismerte a bőrt.

— Ah, ah!...

— Az urak is konyitanak talán az ország-láshoz, de az országot nem ismerik.

— Hogy értsem? — hebegett a miniszter.

— Úgy, — vágta ki Kont, — hogy ott fol-dozgatnak kigyelmetek, a hol nincs hiba a csiz-mában, a lyukas talpat pedig észre se veszik, holott a testbe azon át megy be a nyavalya.

A miniszter megpróbálkozott az iróniával.

— Ha ki tetszett tapintani, méltóztassék ta-lán rámutatni a lyukra, hogy mi is lássuk.

— Azon leszek, barátom uram, — mondta

A DÉLIBÁB-TELEP BEJÁRATA.

A DEBRECZENI MUNKÁSKERTÉKBŐL.

múlt év tavaszán foglaltak el kefégyári, gőz-malmi, közraktári, vasöntődei, légszuszgyári, dohánygyári munkások. Megalakult a *Debreczeni Közhaznu Munkáskertek Egyesülete* s az érdeklét munkások nagy kedvvel lépnek be tagokul. Egy-egy munkáskert nagysága 350 □méter és 700 □méter közt váltakozik. Minden munkáskertet előszojnykerítés választja el mes-gyés szomszédjától, a kertekhez széles bokrok-kal szegélyezett háromméteres út vezet. Van már Debreczenben hat ilyen kertmunkás telep s mindeniknek van közös gyermekjátsszótere, melyet Debreczen városa jóvóltából be is fásí-tottak. Egy-egy munkás a városnak a szerint, hogy a telep közel, vagy kissé távolabb van-e a várostól — fizet négysszögméterenként két, vagy egy fillért. A legtöbb fizetni való tizen-negy korona, a legkisebb évi bér három korona. Megjegyezzük, hogy már tavaly a munkáskert-bérlők konyhakerti terményekkel — a miben a debreczeni piac ugyis szegény — jelentek meg. A vasárnapot, ha csak az idő mege-nedi, egészen a telepen töltik. Van ott néha-néha térszene s a játszótereket ellepi a vidám gyermekek. Egyhamar népszerűbb dolog nem volt Debreczenben és a kertfoglalók száma naponta több és több. A kertbérlők, mint kül-földön, itt is egyesületi házat akarnak építeni ételmelegítő konyhával, olvasó szobával, könyv-tárral. Még a téli vasárnapokat is az egyesü-leti házban óhajtják tölteni, a hol a debre-czeni gazdasági iskola tanárai a konyhakerté-szetben gyakorlati és elméleti előadásokat tar-tanak az ipari munkásoknak. Az össz-benyomás, melyet egy év óta szereztek, ked-vező. A Petőfi-telepen önkormányzat lépett életbe. A bérlők kertgazdálkodást választottak, esőzt fogadtak és az ügyek vezetését választmányra bízták. A kiviteltre tervek érlelődnek, a tár-sulati szellem ereje meglátszik lépten-nyomon nemcsak a munkástelepeken, de még a bérlők magatartásán is. Szóval a bátortalan kezdest nagy siker érte és Szántó Győzőnek megvan az elégtétele is, hogy a kezdetben meglehe-tős bizalmatlansággal kísért akció előtt ma már zászlót hajtanak.

Minél inkább lábra kap nálunk az ipar, annál jobban kell törődnünk a munkáskertek intézményével. Nagy gyönyörűséggel szemlélve az Üllői-út végén épült fővárosi munkáslaká-sokat. Hány ágyra járó, hány pinczelakó, hány az ajtó küszöbén meggörnyedt munkás lép ki a tetszetős, mutatós magyar stílusú ház kis kapuján emelt fövel és boldog arczzal! Persze a teljes boldogsághoz oda lehetne képzelné egy kis kertet is, ha akkora is, mint a tenyerem. De a budapesti telekárak mellett nem chiméra ez? Egy világváros, avagy világvárossá fejlődő főváros nem gondolhat józanul arra, hogy a házakkal beépített városrészben a munkáskertek ideája megvalósítható. Azonban az emberi ta-lálékony-ság már ennek is kieszelte a módját. A nagy világvárosok ipari munkásait időnként kirajoztatják. *Ebenezer Howard* eszméje ez. Howard azt hirdeti, hogy örökbérlet avagy vétel útján biztosítani kell London közelében azokat a területeket, a melyeket az ipar még le nem foglalt. Howard számítása szerint egy katasz-teri hold Londonban egy millió korona, Lon-donhoz közel a mezőgazdaságilag művelt terület átlagosan száz korona. Ebből megállapítja, hogy a föld értéke, emelkedése kollektive szá-rmazott a népesség összetömörülésével. Arról van hát szó, hogy a várható értékelkedés némi előrelátással intézményesen egy egész tömörülő csoport javára essék. Howard eszmé-jét már meg is valósították. London közelében van Litchworth, az első nagyszabású kert-munkás város, tervezve harmincz ezer lakossal. A terület örökbérletileg biztosított. Rövidesen három ezer gyári munkás települt már ide, s egy-egy munkásnak csinos háza-csokája és négy-száz négyszögletes kertjéért évenként három-száz korona bért kell fizetnie. Itt van a világ legnagyobb szappangyára, a Sunlight és a hatalmas pénzzámláló-gép gyár, a National Cash Register Company. A gyönyörű munkásk-ert városnak Garden Cityje is van, mert az építéskor megkímélték a százados fák és az angol munkások komoly tanácskozásai e gyö-nyörű sétányon folynak le.

Budapest sokkal kedvezőbb helyzetben van mint London. Maga a város nagy földtulaj-donos és a határ extenzív földmíveléssel olosó

és eddig értéktelen szántókból, homokterületek-ből áll. A Howard eszméje ma még könnye-dén megvalósítható lenne. Csak hogy nálunk közgazdasági érdekek kívánják — mondja a városkormányzat, — hogy a város határát ne engedjük folyton terjedni. És épen Budapest intenzív városfejlesztési politikája az oka an-nak a szörnyű lakásinségnek, a mely épen a napokban a májusi huzecskodás előtt mutat-kozik. Soha annyi kiadó lakás még nem volt Budapesten, mint most. Az ok nyilvánvaló. A kistajgerolt lakók váltak otthonlalanokká és most abban a naiv hitben roják az utcákat, kémelelik a kapukon lévő lakáshirdető czédulá-kat, hogy majd alkalmasabb lakást találnak. Pedig a lakásinség megteremtette a házber-emelést. A lakásinségben a székesfőváros ház-építő programja és ennek sürgős keresztül-vitele bizonynyal sokat segíthet; de voltaképen a városkiterjesztés és kirajoztatás gondolatá-val is foglalkoznunk kell, mikor ma még meg tudnók oldani Howard eszméjét: a munkásk-ert városokat, a mely az allotmentek kény-szerű megoldása London közelében.

Maga az első hazai, a debreczeni allotment oly egészséges alkotás, hogy nyomában bizony-nyal több is alakul.

Verner László.

POHARAZÁS KÖZBEN.

A hogy Horáz Posthumusnak dalolta: Oreg pajtásom, mülk az idő.

Jer fojtsuk a büt egy jó pohár borba.

A kis pipád is — rajta — szedd elő.

Bár önként hajtsuk fejünk a robotba.

Emlékezni még néhanap szabad —

Eldobott, virágos koldusbotunkra

Üritsük, pajtás, ezt a poharat.

Ha végig is ver rajtunk most az élet

S az álmunk ködbe, szürkéségbe vész —

Mindegy! Ragyogtak ránk is pazar évek

S megmaradt — látod — az emlékezés.

Lélek voltunk, de hogy biztunk magunkba,

Lelkünkben ötlet, nóta, vágy fakadt,

Tant álmainkra, elfeledt dalunkra

Üritsük, pajtás, ezt a poharat.

Emlékszel még az öreg ablakácsra,

Melyre a liceumfa ráhajolt,

Emlékszel-e még arra a leányra,

Kinek olyan hűséges szeme volt?

Ki tudja, hol jár? Belőle egy álom

S néhány elavult, ócska dal maradt.

Az emlékére, jó öreg barátom

Jer, üritsük hát ezt a poharat.

Akár ne is mondd! Eladtuk magunkat.

A dalok, álmok nem jöttek velünk,

A munkánk gyötör, megalkáz és untat —

Keserves a mi biztos kenyerünk!

Fellázadok még, de csak úgy magamba —

Óvatos düh ez, mamelek harag...

Hunyt szerelmünkre, vesztett álmainkra

Üritsük, pajtás, ezt a poharat.

Farkas Imre.

A PARTON, AZ AVARBAN.

Kóbor zenék messziről jönnek,

Halk ütemek a légbe suhannak,

Lágy sóhajok félve köszönnek.

Valahol messze emberek vannak.

Zene szól valahol, valaki sír valamerre,

Göröcsök zokogások dübörögve rohannak.

Fekete tél hordja a hangokat erre.

A tél maga sír, nyikorog, dübörög.

Orvul csap a szél az emberre.

S a lábam alatt a haraszt nyöszörög.

A haraszt sír kriptái szóval,

A halál jön, a fekete lóval.

Péterdi István.

Egy tönkrement képviselő, a ki immáron huszonöt éve kapkodott egy főispáni szék után, pozitúrába vágta magát és égneek emel-vén szemeit, így deklamált:

— A köz érdekében lemondok a kerületemről Kont urunk javára, ha — súgta a miniszter fülébe, — megkapom Barsmegyét.

De kárba vesztett az ajánlata. A vitéz visszautasította.

— Tartsd meg öcsém a magadét. Ha eskárom, csinálók én magamnak akár holnap kerületet.

Ezen a merész állításon lehetett volna csodálkozni, de valahogy senki se csodálkozott rajta.

— Hogyan? — kérdezte Kanut egész komolyan, s komolyan leste a vitéz szavát az úri társaság többi tagja is.

— Azt — tért ki Kont az egyenes felelet elől, — rám kell bízni. — Azzal sarkon fordult s intett Gábris grófnak: — Beszédem van veled.

Gábris gróf önkénytelenül tározájához kapott, de csalat a sejtelve, nem pénzt kért tőle az úkapcsákja, csak felvilágosítást.

— Ki az országban a legeszebb ember? Gábris igen fureskította a kérdést, a mint hogy fogas is volt egy kicsit.

— Hát — himezett hámozott, — azt biztosan nem lehet tudni... Van itt egy fiskális, a ki azt mondja magáról, hogy ő a legokosabb, egy másik urat, egy tudóst meg a közvélemény tart annak. Igen okos ember lehet még egy bizonyos Bobogány Antal nevezetű zsurnaliszta is, mert neki van Budapesten a legszebb palotája és ő csinálja a kabineteket. Van még egy felfedező, a ki össze tudja gyűjteni a napsugarakat és befűt vele...

— Elég. — szakította félbe Kont úkunokáját, — a legokosabb ember ezek között az, a ki annak tartja magát s másokkal is el tudja hitetni, hogy az. A fiskális választom... És most mondj egy becsületes embert.

— Az igen sok van, — vélte Gábris. — Egyet a sok közül!

— A komornyikom... Kont vitéz elkaczagta magát.

— Ha-ha-ha, a komornyikod? — Miért nevet úkapa? — csodálkozott az úkunoka naívan, gyanútlanul.

— Azért fiacskám, — nyelte le a jókedvét a vitéz, — mert a komornyikodtól a világot sem akarlak megfosztani; olyan ember kell nekem, a ki a szolgálatomba áll.

— Ah, ja, — s gondolkodott Gábris, — igen... erre a célra is van egy alkalmas emberem: egy nazarénus, a ki százezer forintot lopott fiatal korában, de mind visszaadta, a nélkül, hogy kisült volna a bűne.

— Ez kell nekem, — jelentette ki Kont vitéz élénken, — holnap délre rendeld hozzám a nazarénusodat és a fiskálisodat.

— Számíthatsz rájuk, még ma beszélnek velük...

Szegény Gábris gróf, ha tudta volna, mire vállalkozott...

CHOPIN.

Születésének századik évfordulójára.

1810 február 22-én született Chopin. Zenei csodagyermek volt. Nyolcz éves korában zongorázott először nyilvánosan; korán lett kész emberre, tökéletes előadó, majd alkotóművész, a kiért nemcsak maig rajongunk, hanem a kinek bizton megjósolhatni a halhatatlanságot. Egy évszázad alatt a zenei tudás fejlődésének és a zenei ízlésnek sok állomását hagytuk el — szinte azt mondhatni, hogy csak az egy Chopin nagyságát nem érintette mindez a sok irány; a közönség és a kritika egyaránt meghajol előtte ma is úgy, mint valamikor, igazat adva egy nagyon szigorú kritikusnak, Schumannnak, a ki Chopint lángelmének nyilatkoztatta.

Az orosz igába kényszerített lengyel tartományban született Chopin, lengyel anyától, Zelazowa Wola faluban. Atyja nagyműveltségű, előkelő származású francia volt, a ki a kis Frigyes gyermekkorában Varsóba költözött, magasszínvonalú nevelőintézetet nyitott, fiát is itt látta el nem közönséges műveltséggel. Példás szeretet tartotta össze az egész családot

CHOPIN.

(Chopinnek nővérei is voltak); a művészi véralak pedig még vonzóbbá tette a fiút: nemcsak a csupa-szív lengyel s a röpke képzeletű szellemes francia nemzet jó tulajdonai egyesültek benne, hanem szépen rajzolt, 14 éves korában verses vigjátékot írt (otthon adták elő), élezi híresek voltak. Tréfálódva csak később hagyta el, évekig tartó szerelmében szenvedett csalódások; ezóta szellemessége az ironia és esüfolódó keserű gúny felé hajlott. De azért a legnemesebb gondolkodású és legjobb indulatú ember maradt, csak hogy zarkózt lelt: örökké társaságban forgott ugyan, de bizalmával csak keveseket tisztelt meg, s művészetét is, mint szentséget, feltve őrizte: ritkán lépett föl hangversenyen, szalonokban is csak akkor zongorázott, ha meghittebb körben volt, a melynek mindegyik tagjáról tudta, hogy nem a szenzációért akarja őt meghallgatni, hanem a művészet iránti őszinte lelkesedés vezette oda.

Sokáig — főleg Varsóban hagyott családjá előtt — titkolta életének nagy szerelmét is. Huszonhétől harminczhét éves koráig tartott benső viszonya azzal a nagy írónővel, a ki George Sand (férj-) néven lett világhírűvé. Chopin lassan öröklő mellbaj kínoztta; hat évvel idősebb szerelme — a ki sok körülmény nem engedett törvényes nevére tenni — igazi hitvesi, s mint maga hirdetni szerette: anyai, örökös gyöngédséggel ápoltá, de a későbbi években szeszélyes és csapodár, a maga külön örömeit mohón kereső lelke nemcsak Chopinnek okozott oly sok és nagy fájdalmat, hogy a nagy művész szerelme elkeseredéssé, gyűlöletté fajult, hanem önzésében az anyai szívet megtagadva, saját leánya boldogsága ellen tört, úgy hogy az asszonya lett fiatal nő mindenben Chopinnél talált menedéket, mintegy második atyjánál. „Madame Sand” négy kötetben megírta élete folyását, igen érdekesen és szépen — sokat írt Chopinről és együttélésükről is, de persze semmi olyat, a mivel a maga hírnevének árthatott volna.

Hatodfél évet töltött már Chopin Párisban, mikor megismerkedett a végzetes nővel; 1831-ben jött az akkori „világ fővárosába”, Bécsen, Drezdán keresztül. Bécsben már két évvel azelőtt is hangversenyzett, óriási lelkesedés közepette: játékát és zeneköltői erejét egyaránt csodálták; alig bírták elhinni, hogy a nagy művész már 12 éves korában befejezte tanulmányait s azóta csak a nagy példák és főleg saját sugallata, ihlete fejleszték még tökéletesebbé. Párisban is azonnal meghódoltak újszerű, tűneményes játéka és művei előtt — csak az ostoba véletlen műve volt, hogy az első években mégis éhen halhatott volna, ha szülei nem küldtek volna számára gyakran nagyobb összegeket, hogy megtarthassa a felsőbb körökben elfoglalt helyét. Itt nemcsak a finom életformákért akart Chopin otthonos lenni, hanem az ide vonzódo szellemi kiválóságokért is; és a nagy emberek valóban egész sorozatával volt állandó összeköttetésben, minők Gautier, Sainte-Beuve, Dumas, Musset, Lamennais, Heine, Balzac:

az irodalom, Delacroix a festőművészet, Liszt, Mendelssohn, Berlioz, Field, Baillot, Cherubini, a Viardot család, Hiller, Bellini, Rossini a zene világából.

Ez utóbbiak közül Berlioznak és Lisztnek műveit nem kedvelte, de van nem egy művében találkozás Berlioz új csapásával, a nélkül, hogy meg lehetne állapítani: vajjon ketjük közül kölcsönzött-e valamelyik a másiktól; Lisztnek pedig előadóművészetét rendkívül nagyra tartotta; zeneszerzői működését nem is mérhette magas mértékkel, mert Liszt még akkor egészen a virtuozitást szolgálta — igazi, mely kedélyű költővé csak Chopin halála után lett. Azonban a kor üres divatának maga Chopin is hódolt: első kiadott művei, például, változatok voltak (Mozart „Don Juan”-jának egy dallama stb. felett), a melyeknek csak formai, virtuóz-előadási értéket lehet tulajdonítani. Másutt, egyéb műveinek legnagyobb részében, érezzük költői erejének rendkívüliségét.

Dallamai bűbájosan szépek; a legegyszerűbbet is valami fordulattal újjá, megkapóvá tudja tenni — s mindig érezzük, hogy csak átszellemülten, csak a legmélyebb érzéstől hajtvairhatta e szívünkbe lopózó, megejtő szép dolgokat. Még a hol mintákat követett is: mint a lengyel nemzeti tánczenéből a mazurkát és polonaise-t, az angol Fieldnél talált „nocturne” (éji ábránd) műfaját — ott is elhomályosítja, magasan túlszárnyalja elődeit; de páratlanul szépet nyújtott is, a hol új úton jár: így a szeszélyesen „prélude”-nek (izelítő, hangulatkelő előjátéknak) keresztelt miniatűr-képek mindegyike egy-egy kis remek; az „étude” (tanulmány, ügygyakorlat) régi, száraz, művészietlen iskola-példáit felvillanyozó és elbájoló zeneköltemények tucatjaival gazdagította, de a melyek csakugyan gondos tanulmányt követelnek (van közöttük egy — bámulatos kivételképen: lassú, — mely a legszebb elégiakkal vetekszik); a zenei balla; dát Chopin teremtette meg, lengyel költők: Ujejski, Miczkiewicz balladáinak hatása alatt; csak négyet írt, de egyik gyönyörűbb a másikkal. S nemcsak nagy dallamalkotó Chopin ritmusai ellenállhatatlanok, sokszor újak; az egy perczig tartó híres keringőnek egy üteme, például, négy negyedre oszlik; egy szonátájában öt negyedes ütemekre tagolja a dallamot. Összhangjai pedig még többször ilyen merészen újított, a mellett végtelenül változatosak. Chopin zenéje csupa eredetiség, csupa költészet, csupa finomság; új meg új szépségei kifogyhatatlanok; az újabb nemzedékek tanultak belőlük, de még el nem homályosíthattak belőlük semmit.

A művészet az ilyen nagy alkotóknak köszönheti vigasztaló és gyönyörködtető hatalmát. ... Chopin 1849 október 17-én halt meg, kedves Párisában, a hol fél életét töltötte. Mikor ide indult (1830 novemberében): barátai lengyel földdel töltötték meg egy ezüst serleget, emlékül. Chopin lángoló hazafi volt, művei tele is vannak lengyel ritmusokkal; meghagyta, hogy az édes haza földjét sírjára borítsák, a serlegben pedig szívét vigyék el haza, Varsó egyik templomába. Meg is történt.

Kereszty István.

SZÍNHÁZAK.

Ó; írta Szemere György. (Magyar Színház.) — Ismerd meg magad; írta Hervieu. (Nemzeti Színház.) — A kis cukros; írta Gavault. (Vigszínház.)

Hatás dolgában az új darabok közül *A kis cukros*-é az első, ámbátor vagy mert irodalmi tekintetben minden becsűgy nélkül való. Probléma: semmi, lélektan: minimum, intrika: sablonos, költészet: nulla, karakterek: klisé. És mégis tetszett? Tetszett. Talán az előadásban rejlik a titok nyitja? Varsányi Irén — Hegedűs. A legkedveltebb színészek, az bizonyos, a kik nem is tudnak rászól játszani, de ebben a darabban nem is képesek újat adni, mert a szerző még színészeinek sem ad rá módot. A darab mégis tetszik, egyelőre. Azt hiszem, hogy a közönség szóval könnyelműen bánunk, ez magyaráz meg mindent. Nem egy fajta közönség van, vagy: a közönség réteges, mint a föld kérgé. Ennek ez tetszik, annak az.

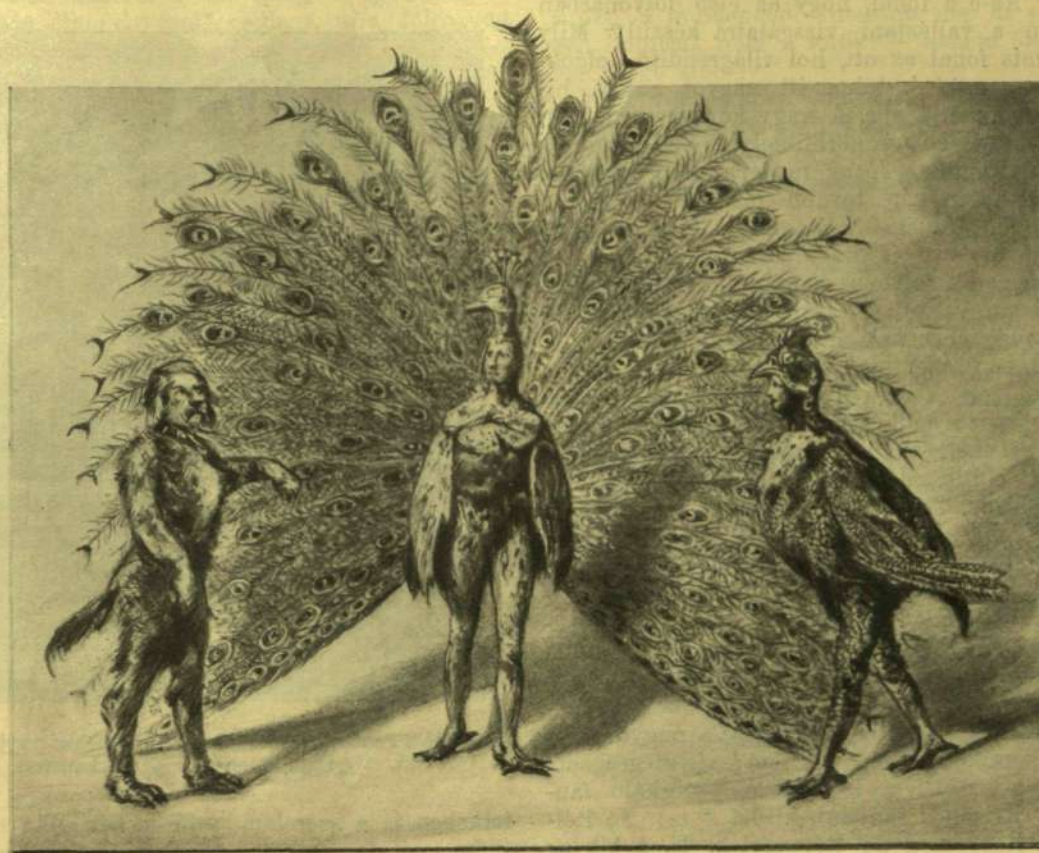
A kis cukrosnak pedig meglehetősen nagy réteg jut és jutott minden időben, mert A kis cukros igen régi darab, csak hogy ezt Gavault írta, a mi nem fontos. A gazdag apa ebben a darabban csokládégyáros, imádja, kényeztetni egyetlen leányát, a kis cukrost (la petit chocolatier — úgy nevezzük az ő körében), a ki kedves, szeszélyes, akaratos, a ki unatkozik, a ki szeretne kalandot megélni és a ki rábukkan egy kirándulás alkalmával arra az úrra, a kibe bele kell szeretnie, ámbár vagy mert ez az úr őt nem szereti, kiálthatatlannak találja, sőt jegyben jár mással, hivatalbeli főnöke leányával. De miután a kis cukros kompromittálta ezt az urat, házasságát tönkretette, és komolyan beleje szeretett, az az úr sem tehet egyebet, mint hogy nőül veszi a kis cukrost, a mi, tekintve, hogy ő szegény kihivatalnok, a kis cukros pedig gazdag, szép, szellemes és szerelmes, nem is oly rossz csere. Lehet-e nem szépnnek találni darabot, melyben a milliomos leány hozzámege egy szegény fiúhoz, melyben a durcás férfi ép durcáságával hódítja meg az akaratos, szeszélyes leányt, szóval mely rózsás színű világban játszik, a hol minden jól megy és a legjobban végződik? Ezt a mindennapi ételt pedig Gavault úr nagyszerűen találja. A találásnak ez a foka majdnem művészet, annyi az izlés benne. Emlekeztet azokra a rettenetes mindennapi emberekre a társaságban, kik tökéletes eleganciával öltözködnek, beszélnek, mozognak, stb. Majdnem kellemesek. Gavault darabjában nincsen egy sértő, kellemetlen mondat, fordulat, cselekvés; az ember kedvel nézi, nevet és csak — utólagosan unatkozik.

Milyen más Szemere Ö-je, mennyi igazság van benne, hány erős megfigyelés, keserű igazság, nagy lázadás, transzcendens sóvárgás és mily rossz darab, azzal darabnak mily fogyatékos, önkényes, formátlan! Ó, a darab hőse,

CHANTECLER ÉS A FÁZÁN-TYÚK.

EDMOND ROSTAND „CHANTECLER” CÍMŰ DARABJÁNAK SZEREPLŐI.

A KUTYA, A PÁVA ÉS A GYÖNGYTYÚK.

nem más, mint Jézus Krisztus. De csak nem az igazi Jézus Krisztus? Igen is, nem is. Az igazi Jézus Krisztus, de a ki most jött le a földre másodszor, és egyszerre váratlanul betoppan egy kis városba. Tehát szimbolikus darab? Velejében az, de formában nem az. Formában kapjuk a modern életet, de beleje

ékelve, anorganikusan csodás világot, a csodátevő hatalmat, mely mindenkin tud segíteni, csak magamagán nem. Krisztus másodszor lejön a földre, úgy jár, mint először, a szegények tudnának hozzá, a föld hatalmasai nem bíznak benne, nem értik meg és másodszor is halálra ítélik. Fog-e föltámadni? Mert első elítélése után valójában föltámadott és meghódította a világot. Meghódította, de ismét elvesztette. Mert ez a mai világ nem Krisztus világa. Az emberiség bűnébe süllyedt, fent és lent egyaránt és ez az igazi drámai témája a szerzőnek. A bűné vesző emberiséget tudja erős kézzel színpadra huzolni. E tekintetben az első felvonás szinte külön befejezett darab és mint ilyen, tele drámai erővel és kifejezéssel, a szerző nagy tehetségének száz megnyilatkozása. Munkás-család belső élete tárul föl előttünk, elzúllott apa, ennek serdülő fia és leánya, a veszedelem útján járva, nagy leánya, ki testével kereskedik és a testvéreket meg apját szegényli, végül himlőben pusztuló gyermeke. Ez a komor kép belemarkol szívünkbe. Ki mentheti meg ezeket? Emberi hatalomtól nem telik. Ekkor jelenik meg Krisztus, fehér talárban, fenséges lelkével s édes szavával segítséget hozván mindenknek. A beteg gyermeket egy pillanat alatt meggyógyítja, a többiek beteg lelkét egy pillanat alatt éppé teszi. Ember-e, Isten-e, a néző nem tudja. Ha itt vége volna a darabnak, mélységes töprengésekbe merülnének és új reményekre ébrednének. Ime, van segítség az emberiség számára. Mint a beteg organizmus, ő is tud ellenméreggel védekezni a kór ellen. Magából szüli a szó és érzés isteni erejét, mely meggyógyítja a haldoklót. Ekkor Jézus alakját az emberiség magagyógyító ereje nagy szimbolumának tekintenők; nem kérdeznők, való-e, vagy sem; látnók, hogy csak csoda mentheti meg az emberiséget, tehát kell jönnie a csodának. Mert az emberiség nem veszhet el; akar élni és fog élni. Megteremtí magának az élet föltételeit.

De nem ez a szerző eszméje és szándéka, vagy ha az, nem tudott neki kifejező testet adni. Mert eszentül nem annak a szegény családnak tipikus sorsa érdekli őt, hanem Krisztus alakja. A második felvonásban Krisztus az iskolában jelenik meg, a vallástani vizsgálaton. Ez is magában grandiózus gondolat. Mivé lesz a vallás a vallástalanban! De már ennek nem tudott a szerző annyira megragadó drámai kifejezést adni. A falusi iskola, a parasztyermekek, az iskolai hatóságok, a tanító, a prépost, az elnök, a nép és ebben a körben Krisztus, Krisztusi öltözetben: ez majdnem groteszk. A költőt itt önfegyelmező ereje eszerben hagyta. Hogyan függ ez össze az előbbi

DAMJANICHNÉ LEGBOLDOGABB NAPJAI.

Damjanichné hosszú életének azok voltak gyorsan tovatűnő, legédesebb napjai, melyeket mint fiatal asszony *Temesváron* töltött férje oldalán.

Damjanich János, mint tudjuk, a mostanában is Temesváron állomásozó 61-ik ú. n. Rukavina-gyalogezredben szolgált, mint százados, az 1847. évben. Atyja mint nyugalmazott őrnagy, már a negyvenes évek elején Aradon lakott, s a fiatal Damjanich itt ismerkedett meg a vele rokonságban is levő Csernovits családdal s ennek Emilia leányával. Egybekelésük után, mely Aradon 1847. augusztus 30-án ment végbe, a fiatal százados nevével együtt azonnal ezredéhez Temesvárra utazott. Ezek voltak tehát a legboldogabb napok, melyeket Damjanichné Temesváron töltött 1847 végéig és 1848 elején.

Többet kutattuk Temesváron, hol lakhatott a hős, hogy ezt a házat emléktáblával jelölhessük meg. Kutattuk erősen az u. n. Csernovits-ház hollétét, melyben állítólag lakásuk lett volna. Sajnos, hogy Damjanichné asszony memóriája az utóbbi időkben a 48-as idők iránt teljesen eltorpult. Helyes nyomra azután *Csernovits* Diodor, aradi jószág-kormányzó úr igazított bennünket, a ki családja tagjaitól mint temesvári diák sokszor hallotta, hol laktak 48-ban Damjanich és neje.

A 48-as időkben Temesváron az u. n. „Erdélyi kaszárnya” első emelete volt tisztai lakások gyanánt berendezve. A már majdnem kétszáz éves épület másfél méter vastag falaival, ódon, szűk helyiségeivel mindennek való inkább, mint intelligens emberek lakásának. — A majdnem ötszáz méter hosszú, zengősen épített koloszsus arról nevezetes, hogy alapfalai a régi elpusztult ősi várnak hatalmas kőfalaira vannak építve. Középrészén vasos nyolcszögű torony emelkedik, melynek ablakaiból figyelték meg a várórség tisztjei a magyar ostromló sereg mozdulatait 1849-ben.

Szembe állva ezzel a toronnyal, a baloldalon látható három ablak mutatja, hol lakott Damjanich és neje. A lakás két szobából állott, melyeket az ablak felől szűk ajtó köt egybe. Az egyik szobát, mely valószínűleg a boldog páré volt állandóan, — fényképünk mutatja. — Ez a szoba (természetesen a mai tulajdonos butorzatával), jelenleg egy tüzer-ségi altisztnek a lakása. A másik szoba hasonló nagyságú; — ebből egy sötét, szűk előszoba nyílik és belőle viszont piezi konyha és kamara.

Az említett előszobából a kaszárnyának hatalmas boltívekkel ellátott, széles közpfolyosójára lehet jutni; innen volt tehát a bemenet a Damjanich-pár lakásába. Ez utóbbit második képünk mutatja. — Erről a folyosóról lehet felmenni a toronyba is és kissé odább innen nyílik az u. n. Hauptkanzlei, a kaszárnya-parancsnok irodája.

Az ódon kis lakásban töltött boldog hetek

Az a ház a Jenő-utczában, a hol Damjanichné anyjával lakott, míg Damjanich Olaszországban volt.

lelkében is a szerelem sejtése kél. Még nem tudja, mit fog csinálni, de nyíltan és becsületesen fog eljárni. Foglalól azonban, mely semmire sem kötelez, csókot ad az adjutánsnak. A dramaturgia legszilárdabb vívmányai közé tartozik, hogy ilyenkor a férjnek be kell toppannia. Az öreg generális tehát jó, lát és legyőzetik. Nem bocsát meg, mert az kevés volna, hanem rimánkodik a nevének, ne hagyja el. És most a házasságtörőknek is megbocsát és megengedi, hogy ne váljanak. A rokoni kötelekeket sem bontja föl. Szóval, most más szemmel nézi a dolgokat. De most se tesz különbséget a két eset közt, most se vizsgálja meg őket, most se bocsátana meg, ha másképp tehetne. De fél az elhagyottságtól és a társadalmi szegénységtől. Bizony rosszul van bebizonyítva, a mi bebizonyítandó volt. *Márkus* Emma, *Gál* és *Odry* nagyon szépen játszották a darabot, a melynek sima szerkezete mégis hatással volt a közönségre.

A hét nagy drámai eseménye azonban *Párisban* játszódott le, színe került végre *Chan-tecler*. De még nem adhatunk számot róla. A mit a lapok írnak róla, oly ellentétes és határozatlan, hogy az idegen nem alkothat magának képet a darabról. Nyomatásban pedig csak az első fölvonás jelent meg. Előlvastuk és gyönyörködtünk a nyelv pompájában, a vers szépségében, a jelenetek leleményességében, az ötletek szellemességében és az egésznek kimondhatatlan különös bájában. De az egészről még sem adhatunk véleményt, be kell várnunk, míg az egészet elolvastuk.

Alexander Bernát.

Az Erdélyi-kaszárnya főfolyosója, jobbra a bejárás Damjanichék lakásába.

Az Erdélyi-kaszárnya épülete. (A balra eső két emeleti ablak Damjanichék lakása.)

AZOK A HELYEK TEMESVÁRÓT, A HOL DAMJANICH ÉS NEJE LAKOTT A SZABADSÁGHARC ELŐTT. — Áldor Latván félvétele.

és hónapok gyorsan múltak és alig rezgette meg a forradalom szele a magyar földet, máris 1848 elején mint a lecsapó villám tönkrezústa és örökre semmivé tette a fiatal pár rövid életű boldogságát.

Ismeretes Damjanich végzetes összeszólalkozása 1848. április 4-én Haynauval, a ki ezen időben temesvári hadosztályparancsnok volt. Ennek eredménye lett Damjanich hirtelen áthelyezése Olaszországba.

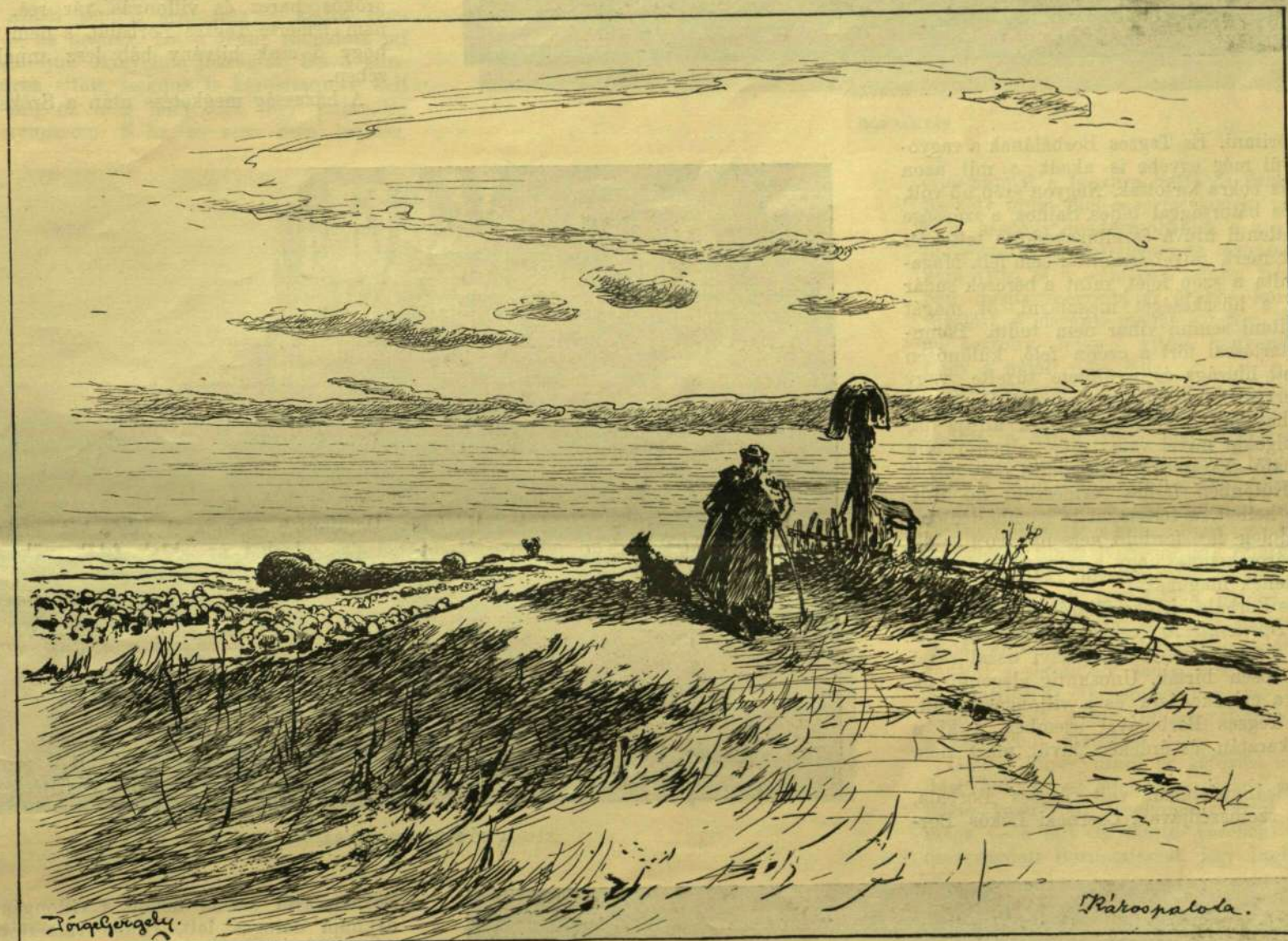
Damjanichnének tehát egy hosszú szenvedéssel telt élet csupán *hél hónapot és öt napot* ajándékozott a földi paradicsomból. — A mi ezentúl van: az rettenetes férjéért, a ki folyton a harcok zivatarait járta, — majd férjének borzasztó balesete rémiti meg, midőn Komáromnál lábát törte.

A temesvári affaire után három hónapot töltött még Damjanichné és anyja Temesváron és innen a fenyegető szerb mozgalmak miatt Aradra költöztek vissza. — A magyar kormány 1848. június 22-én a Szegeden toborzott 3-ik

harczot sikerrel vívják meg, s így Magyarország elhomályosult csillaga újra fölragyog. A háború első eseményei igazolták, hogy ez a reménység nem hiú ábrándozás volt. Győztünk itt is, amott is, s úgy látszott, hogy a szarvára fogott hold alászállóban vagon. A mi a pacírt a piruló hajnalnak, az volt az első siker az ébredő nemzetnek. Az erőre kapott bizalom szebb s dicsőbb korszak hajnalodását várta. Sajnos, az alkonyodó század e szép reményt a lelkesedéssel együtt hamar letarolta. A mieink a császári hadseregben bíztak. Ez a sereg azonban több kárt tett a magyar vagonban, mint a törökében; s jobban gyűlölte a magyart, mint a pogány ellenséget. S mivel Bécsből is olyan politikát üztek, mely inkább a magyarság, mint a törökség gyöngítését akarta, a császári sereg kénye-kedve szerint jártathatta rajtuk a hatalmát. Aztán vele együtt a rácz, az oláh, a török és a tatár is a szegény, megfogyott magyarságot dulta és pusztította. S mikor amúgy is a legnagyobb

földült községek kivül mást nem látunk. S a nép, a mindenből kifosztott nép az erdőben bujdosik nem a török — hanem fölséged hadserege elől!

Mint a pusztában kiáltónak a szava, úgy hangzott el a megék kétségbeesett szózata. Úgyet sem vetettek rá azok, a kiknek szólt. Az ezer sérelemmel sebes ország pusztítása tehát tovább folyt. A magyar élet, a magyar vér napról-napra ocsóbbá lön. Az elfenült kor hosszú idők gyűmölését megveszté. A XVI-ik század lelkes, daliás világa pusztulóra fordult; a régi vitézi élet — nemzeti létünk e fő istápa — egészen elnémult. S úgy látszott, hogy a végbeli élet egykori lelkesedésével együtt a régi magyar erkölcs is eltűnt. Az elvadult kor bűnei ugyanis még a legjobbjainkat is megéjtették. Úgy szokott az lenni, hogy a parlagon heverő földet, csak úgy mint az emberi lelket, gyom és gaz veri föl. Azaz, hogy a jó erkölcs megcseréli nevét a rosszal. És ezt a szomorú eseret még az asszonyi rendben is

ÚTSZÉLI KERESZTNÉL. — Főrgy Gergely rajza.

zászlóalj őrnagyává nevezte ki Damjanichot, ki alig örvendő a viszontlátásnak, már július első napjaiban a szerbek ellen induló zászlóaljához csatlakozott.

Harmadik képünk azt a házat mutatja, Temesvárott a Jenő-utca 16. szám alatt, hol Damjanichné édes anyjával lakott három hónapon át, míg férje az olasz csatátereken harcolt. — Ez a ház volt Damjanichné kora szenvedéseinek, vágyainak, reményeinek szomorú helye, a hol az alig féléves fiatalasszonynak máris férje hazafias érzelmeiért kellett megszenvednie. — Ez a ház rövid ideig *Csernovits* Pál tulajdona volt, most *Reiner* ügyvéd birtokában van.

Temesvár hazafias lakossága emléktáblával fogja megjelölni e házat. *Lovas Imre.*

TEGZES BORBÁLA.

Az 1593-ik évben megindult török háborút az egész ország örömmel és bizalommal köszöntötte. A lelkesedés minden pártot egyesített, s az ország főviteljei szentül hitték, hogy a nagy

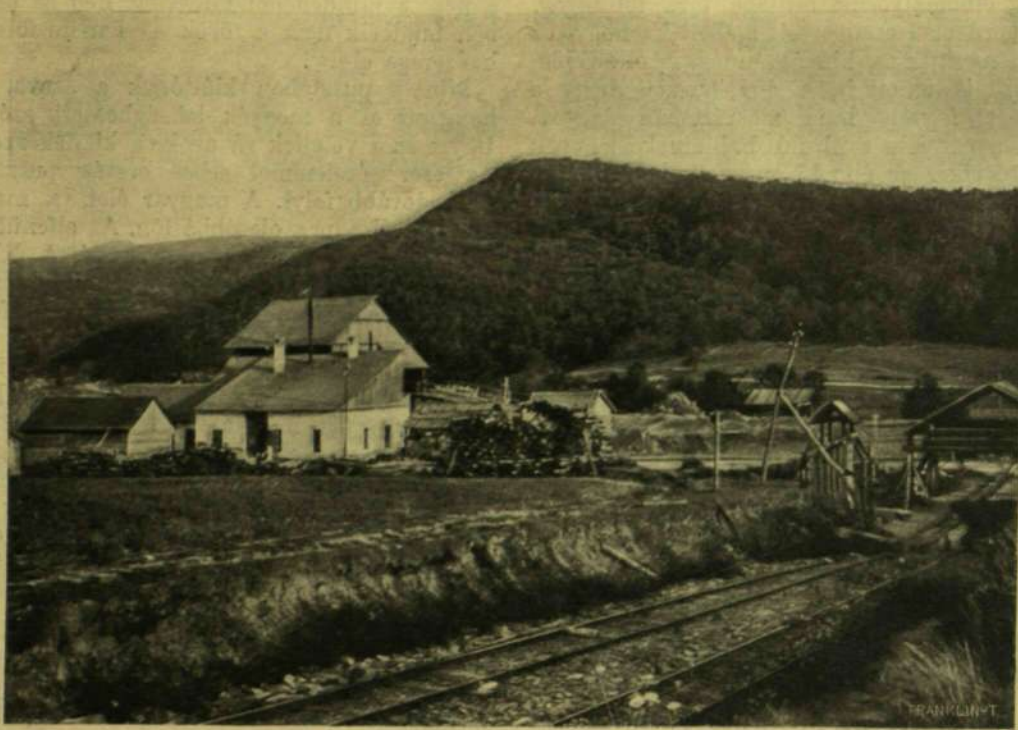
veszedelem környékezett bennünket, a nemzetnek régi átká: a viszálykodás is új életre kelt. Magyarország ege tehát mindenfelől elsötétedett. Igazi itéletidő szállott reánk. Nyögve szenvedett mindenki. Siralmas csak említése is annak az iszonyatosságnak, a mi nálunk történt. Hiszen Bástia kora nehezedett ránk minden borzalmával és kegyetlenségével! *Magyarország koronázott királya* utasításul adja ennek a Bástiának, hogy ölesse, égesse, akasztassa, pusztítsa a rebellis magyarságot, s jó érzésű némeleknek osztogassa a magyar földet. És Bástia szószerint teljesíté ura parancsát. S olyan világ támadt Erdélyben, e szép tündérszágban (ez volt Erdély neve a XVI. században), hogy nem találtak elegendő bicskát, a mivel az elfogott urak, nemesek és vitézek nyakát elnyisálhatták volna.

S talán Magyarországon más világ járt? Ó nem! A magyar vármegyék írják 1603-ban a királynak: «a német hadak rablása és dúlása miatt lehetetlen ez országban fmaradnunk. Virágzó városaink, népes falvaink voltak. S ha most szemünket végig jártatjuk a Duna vidékén vagy Felső-Magyarországban, kirablott s

megtaláljuk. A nemzetüket szerető, szelid és gondos magyar matrónák helyett a Báthory Erzsébet-féle alakokkal találkozunk, a kik a régi magyar női erkölcsökből teljesen kivetkőztek, s imádságos könyv helyett ostort és boros kancsót forgattak a kezükben.

Ilyen forma asszony volt *Tegzes Borbála* is. Sötét, elvadult korszak teremtetete őt; vész és vihar rengette a bölcsőjét s bűnök között növekedett föl. Arra módja sem volt, hogy jó életben foglalja magát. Hiszen a szelidséget, a szív jóságát és az emberszeretetet hárbból sem ismerte. Erősnék és bátorának nőtt ugyan föl, de a lelkében csak a szivtelenség és a tilalmasra való hajlam vert fészket.

Tegzes Borbála előkelő és vagyonos családból származott. A szabolcsmegyei Kinizs (Kinis) faluban állott ősi udvarháza — szép gyümölcsösök és szőlőskertek közepén. Birtoka lenyúlt a kanyargó Tiszáig, a hol hallal bőves halászlé és költözőhelye vagyis réve volt. Kelecsényi révnek hívták ezt és szép hasznót hajtott a konyhára. Ladány és Baka faluk határa is jórészt az ő birtokához tartozott. Ó lévén családjában az egyedüli örökös, volt mit a

A KÖZÜZŐ.

tebbe aprítani. És Tegzes Borbálának a vagyonián kívül még egybe is akadt, a mit azon korban is sokra tartottak. Nagyon szép nő volt, erővel és bátorsággal teljes. Sajnos, a szépsége mérhetetlenül hiúvá és elbizakodottá tette őt. Mindent mert, mivel semmitől sem félt. Magasan hordta a szép fejét, mint a bércek sudár fenyője, s büszkeségét megalázní, őt magát meghajlítani semmi vihar nem tudta. Bámulatos kitartással tört a czélja felé, különösen ha sértett hiúsága és gyűlölete tüzelte, vagy ha a hervasztó bosszúért gerjedezett. Ha a sors valami hatalmas zsarnok oldalára állítja őt, nagy dolgokat mivel vala, mert elmétől alig megfogható akaraterő és uralkodási vágy lakott benne. Különben férfias természetű nő volt, a ki ha kellett, a férfiakkal is szembeállott; s ha a dolog úgy fordult, versenyt ivott velők, s úgy káromkodott, hogy a marczona hajduk is elröstelték magukat.

Tegzes Borbála birtoka fölül a Cserneki Lőkös Bornemissza család jószágával volt meggyés és határos. A kecsényi tiszai révet pedig közösen bírták. Unosuntig elegendő ok volt az a civakodásra és a villongásra, különösen Tegzes Borbálával szemben, a ki a maga akaratán és érdekén kívül mást nem ismert.

Még leánypartában volt Tegzes Borbála, mikor a szomszédjával: Cserneki Lőkös Bor-

nemissza Miklós urammal szembe került. Dahlás huszártiszt, ónodi főkapitány, udvari bejáró és messze földön ismert vitéz volt ez a Bornemissza Miklós. A Tegzes családdal folytatott régi villongást egyszerre megszüntethette volna, ha a szép Borbálát, a Tegzes javak egyedüli örökösét, nőül veszi. Bornemissza Miklós azonban élte szekerének a járomszögét más leány szerelméért törte ki. *Büdy Erzsébetet*, a beregi főispán leányát vette nőül. Hű, derék és szerető házastársat kapott benne, a kivel boldogan élt kecsényi (beregmegyei) kastélyában.

Nem tudjuk, volt-e joga Tegzes Borbálának arra gondolnia, hogy Bornemissza Miklós őt veszi nőül. A hivatalos irások, a tanuvalomások erről mit sem szólnak. Csak annyi bizonyos, hogy Borbála hirtelen Székely János uramnak nyújtá a kezét. Futott ember volt ez a Székely János, a ki vagyonát elpredálván, Mihály oláh vajda hadában próbált szerencsét. Nőül vevén Tegzes Borbálát, a békés családi életre szánta a fejét. Ő szegény nem is álmodta, hogy a békés boldogság helyett örökös harc és villongás vár rá. Persze, nem ismerte Tegzes Borbálát, s nem sejtette, hogy ő csak hitvány báb lesz annak a kezében.

A házasság megkötése után a Székely és a

A KŐ FELDARABOLÁSA.

Bornemissza család között a villongás mindennapi dologgá lett. Hiába választották el egymás földjeit széles közgyep-hagyással, hiába voltak mély barázdák, a gyűlölet azon is átszállt, s tilalmasra vitte a szomszédokat.

Székely János és felesége a Bornemisszáék ellen indított harcban szövetségesekre is táltak. A szomszéd Csomaközy András és Apáthy uram ugyanis szintén hadi lábón állottak az ónodi kapitánnyal. A közös érdek és a közös gyűlölet tehát hamar egyesítette őket a Székely familiával.

Bornemissza Miklós az ellenségeitől ugyan meg nem ijedt, de azért egy ideig mégis azon fáradozott, hogy a villongást elsimítsa. Fáradozása azonban kárba veszett. Úgy járt, mintha a serpenyőre nyilat lövöldözött volna. Tegzes Borbála ugyanis a bosszúért gyűlladozott és így az urát megbékélni nem engedé.

Bornemissza Miklós látván, hogy ellenségei a jó szót füstbe bocsítják és hogy a békeségre nem hajlanak, ő is hátrahagyta a keresztes és a furkóshoz nyúlt. Először is Tegzes Borbálára olyan gyalázatos szokat üzent, hogy a női hiúságában sértett asszony dühében majd hogy halálra nem vált. Aztán összegyűjtve a vitézeit, rárontott a kinizsi udvarházra és Tegzes Borbálát az urával együtt kiverette onnét. A verekezés közben Borbála asszonynak két hű szolgáját is megölték. Bornemissza Miklós e két szolga fejét magával

vitte, s kecsényi kastélya előtt kopjára szuratta. Miután Tegzes Borbála házközbeli javait és ruháit prédára bocsátotta, mint valami diadalmas hadvezér haza vonult.

Ugyanígy bánt el Csomaközy Andrásal is. Ez a gazdag és hatalmas úr is megtapasztalta, hogy ha harcra kerül a dolog, Bornemissza Miklós helytáll magáért.

A kinizsi támadás óta Tegzes Borbálának sem éje, sem napja nem volt. A kiolthatatlan gyűlölet és a bosszú vágya nem hagyta pihenni. Ez szegte a kedvét, ez nyomta a begyét, ez égette, ez tüzelte folyton. Gyámoltalan, békés természetű urának ugyancsak volt mit tőle hallania!

Hogy udvarházát a további támadástól megőjíja, erős latorkerttel, tapaszos palánkkal és árokkal kerítette. Mikor a jobbágyok az erősségen javában dolgoztak, Székely János uram búsan szólott hozzá: «Jó feleség, roszban töröd a fejedet. Mire való nekünk a hadakozás, hiszen eddig is a rövidebbet húztuk. Hidd el, jobb ha békességben élünk s Bornemisszával megbékülünk!»

— Abból semmi sem lesz — kiáltá Borbála — az urának. Ha ő reánk támadott, mi is megduljuk ökigyelme jószágját. Ha ő minket kárba ejtett, nekünk is károsítanunk kell őt. S míg ez meg nem esik, egy pillanatig sem nyugszom. S ha te erre nem hajlasz,

A BAZALTOT KOCZKÁKBA VÁGJÁK.

előttem oda a tisztességed, veled tovább nem élek.

— Tégy, a mit jónak látsz — felelé Székely uram nagy búsan. — Nem az én javaimat, hanem a magadéit veted koczkára. Nem én leszek a káros fél, hanem jó magad!

E közben történt, hogy Básta hadai átvonulván a tiszai részeken, a mit útban értek, kardra hányták. Csomaközy András és Tegzes Borbála jószágát is teljesen elpusztították. A büszke asszonynak a környék népével együtt az erdőre kellett futnia, s ott a hideggel, éhséggel és az erdei vadakkal küzdenie. Halálos ellensége: Bornemissza Miklós megtudván, minő rettenetes sorsra jutott Tegzes Borbála, Berkeszy Dorottyt küldé hozzá azzal az üzenettel, hogy a németjárás ellen az erdők sem adnak menedéket. Az ő kastélyát a német had elkerülte, s így szállással bármikor szolgálhat. Ha tehát Borbála asszony az ő szíves hívását meg nem veti, kecsényi kastélyát készséggel átengedi neki. De ha a multra való tekintetből hozzá nem akarna szállani, a faluban késztet neki biztos szállást.

Tegzes Borbála a lovagias ajánlatot haragszóval utasítá vissza. «Ellenségemhez mennem — szóla — nekem kész halál volna. Latrok hívására meg nem indulok!»

Mikor Básta pusztító hadai elvonultak, s Tegzes Borbála újra haza szállhatott, ismét és örökké a régi nótát fújta. Székely Jánosnak tehát nem volt maradása, mert a felesége

ROBBANTÁS.

éjjel-nappal a bosszura hajta és ösztökelte őt. Székely uram meg-megriaszkodék, mikor Borbála asszony reádörmölődött, s a gyávaságát hangoztatta. A lelkiismerete azonban sokáig nem vitte rá a rettenetes bűnre. Végre azonban mégis megunta az örökös korholást és tüzelést, s elszánta magát a tetterre. Hadd lássa az asszony, hogy ő vitézi kenyeret evett s hogy a halált nem féli.

Szövetkezvén Csomaközy Andrásal és Apáthyval, kőborló hajdúkat és martalócokat fogadott, s aztán 1603 május 23-án, viharos éjjelen, Bornemissza kecsényi kastélyára indult. A lator hajdúk latorjákat támasztván a palánknak, az udvarba jutottak s az alvó kapunállokat levágták. Bent a kastélyban nyugodtan aludt Bornemissza Miklós és felesége. Álmutat hirtelen vad lármá szaksztá félbe. A hajdúk betörték a hálólámba, s az ébredő Bornemissza Miklós a szövetség világánál az ellenségeit látta maga előtt. Kardot rántott s elszántan védte magát és feleségét. A támadók az elkecseregett harcban darabokra vagdalták őt. Aztán minden elvihető elvívén a kastélyból, távoztak.

Gálffy János uram puskalövést és sivalkodást hallván az éjjel, virradatkor benézett a néma kastélyba. Megborzadt attól — írja ő maga — a mit ott látott. Vérében találta az összevagdalt Bornemisszákat. Egy ingben, ájul-

A BANYA BELSEJE.

AZ ALSÓRÁKOSI BAZALTBÁNYÁKBÓL. — Jalty Gyula fényképei.

KŐFELTÉS.

AZ ALSÓRÁKOSI BAZALTBÁNYÁKBÓL. — Jalty Gyula fényképei.

tan hevert mellette a boldogtalan asszony: Bűdy Erzsébet.

Székely János a zsákmánnyal hazatérve, Tegzes Borbála lelkendezve fogadta őt. A férj azonban zord volt, s nem osztotta az örömét. Fölbredt benne a lelkiismeret, s szívét a megbánás teljesen elborította. Rideg szóval mondá tehát a feleségének: *«Am teljék kedved immár benne asszony, a dolog megesett. Bornemissza Miklós már nem él! Tőled indult a bosszú, szálljon hát a fejedre a vére. En itt hagylak örökre. Isten fordítsa el rólad a haragját. Él, a hogy élni tudsz, én soha többé vissza nem térek hozzád.»*

És Székely János, mint a csordától idegenedett marha, bucsúszó nélkül még az nap elfutott hazulról, egy fillér árú dolgot sem vivén magával.

Tegzes Borbála ismervén a bűvös erőt, a mi

essék. Nem jó dolog ez, nem helyes az, a mit beszélsz!...

A szegény Bűdy Erzsébet a rettenetes éjszaka után kissé magához térvén, június hó elején maga írta meg a királynak az ura gyászos halálát. Az ostar — írja — oly nagy rajta, hogy ugyan tántorog belé. Egészen a halálán fekszik. Mindenét elrabolták. Még egy inget sem hagytak, a mibe szegény jó ura holttestét takarhatta volna. Az ő vesztését, az ő fájdalmát — úgymond — toll le nem írhatja. Hisz mindenki tudja, minő derék vitéz, milyen hős volt az ő ura.

E levélke volt Bűdy Erzsébetnek az egyetlen és utolsó írása. Harmadnap elköltözött az ura után, a ki nélkül élni úgy sem tudott, úgy sem akart.

A gyilkosok közül Székely János Erdélybe futott, s ott kereste halálát, a mit az ellen-

A gyilkosok és a felbujtók közül tehát csak Székely János bűnhődött. És őt sem a törvény nyomorította meg, hanem a saját lelkiismerete. Ezért választotta magának a halált.*

Takáts Sándor

AZ ALSÓRÁKOSI BAZALTÁNYA.

Szegesvár közelében, a szászok és oláhok közé ékelt székely lakosságú Alsórákoson virágzó bazaltbányát művel a szorgalmas székely nép. Néhány képünk bemutatja a bányászának azt az ágát, a mely nemesen sok családnak ad kenyeret ezen a vidéken, hanem a magyarság térfoglalásának is eszköze, mert a bányákban dolgozó székely munkások között hamarosan megmagyarosodik a velük bányászó oláh is.

GRÓF ZICHY ALADÁR LEÁNYAI.

A SEMMERINGI CSAPAT A NEMZETKÖZI SZÁNKÓVERSENYEN.

A GRÁCI CSAPAT A NEMZETKÖZI SZÁNKÓVERSENYEN.

A LOMNICZI CSAPAT, A VERSENY GYŐZTESE.

SZÁNKÁZÁS TÁTRALOMNICZON. — Jelfy Gyula fényképe.

Székely Jánost nozzáfűzte, csak a vállát vonogatta, de nem hitte, hogy az ura csakugyan elhagyja. A bánatnak tehát nem ereszté magát. Ellenkezésképpen — a mint a tanuvalomások mondják — kedvre derült és felöltvén legszebb ruháját, s felkötve a szegény Bornemisszáné aranyos övét, meg aranyesikpés laptakötényét, Apátiba ment, a hol sátor alatt nagyokat ivott Bornemissza elrabolt abszintborából. Aztán megjelent a nemes asszonyok társaságában, a hol dícselkedve mondá el a gyilkosságát. *«Éfett jóízűen nem ehettem, — mondá — italt nem ihatam, mi akaratom és lelkem vágya nem teljesült!»*

Apátiból Kisvárdára vitte magát, a hol először kellett éreznie, hogy kerülve kerülük őt. Észbe vévén a mellőzést, az apródjához imígyen szólott: *«Nézd fiam ezt az Anarecy Istvánt, mint haragszik rám. Még csak a szemét sem veti felém. Ha az Isten az uramat visszahozza, rajta is bosszút állatok!»* — *«En jó asszonyom — felelé az apród — hallgass az Istenért, nehogy szavad másnak is a fülebe*

séggel szemben hamar meg is talált. Csomaközy András a törökhöz menekült, s ott húzta meg magát, míg Bocskay fegyvert nem fogott. Aztán az ő hadába állott és vitézül harcolt. Rudolf császár — az ő szokása szerint — Csomaközy és Székely javait idezés és ítélet nélkül, tehát törvénytelenül lefoglaltatta. Csomaközy szép birtokait és kassai házait aztán 1604. október 13-án Rueber György német kapitánynak adományozta. Ez az adomány azonban Bocskay idejében erejét veszítette. Bocskay ugyanis Csomaközynek minden birtokát visszaadatta.

Tegzes Borbála már nem is Bocskay, hanem a magyar kamara ajánlatára kapta vissza a birtokát. Úgy látszik, a szép asszonynak nagy összeköttetése volt, s a keze igen messze ért. Nem csoda hát, ha a kamara is védelmezgette a jogait. Az ő rovására mindössze csak annyi történt, hogy a váradi püspök ajánlatára 3000 forintnyi zálogot vetettek a birtokára, nehogy minden teher nélkül kerüljön vissza Tegzes Borbála kezére.

BEBEL.

Németország polgári társadalmának csöndesen s az érdeklődés minden különösebb jele nélkül haladt el most február 22-ikén Bebel Ágost hetvenedik születésnapja mellett. Ugyanakkor Németországszerte szokatlan érdeklődést kelt egy könyv, mely Bebel önéletrajzának első részét foglalja magában. ** E két jelenség látszólag ellentmond egymásnak, pedig valósággal kiegészíti egymást. Bebel volt az, ki először mondotta ki a német szociáldemokrácia jel-szavát: *«Harc a paloták ellen mindenütt!»* — s ezzel végképen elkülönült a polgári társadalomtól, melyben felnövekedett. De Bebel egyúttal egyik megteremtője Németország leg hatalmasabb mozgalmának és pártjának: a szo-

* Az itt felhasznált összes adat, az eredeti tanuvalomással együtt a volt Udvari kamarai levéltárban található.

** Bebel: *Aus meinem Leben*. Első rész. Stuttgart, 1910, J. H. W. Dietz kiadása.

ciáldemokráciának; Lassalle, Marx, Engels és Liebknecht oldalán ott állt e hatalmas gyermek bölcsőjénél s utolsó élő klasszikusa a német munkásmozgalomnak.

S most, hetven éves korában, harcos életének alkonyatán, kezébe veszi a tollat s teljesíti egy kötelességet, mely reája vár. Megírja életének történetét, mely egy mederben folyik és szélesül ki a szociálista munkásmozgalommal. Kötelességet hiven teljesíti, mint a jó munkás. Igaz, nem tagadja meg magában a pártmért s egész világnézetét, de a mit eseményekről s önmagáról ír, abban igaz, őszinte és hű.

Valóban érdekes és nevezetes látvány: a paloták ez ellenségének életkörülményei, s nem csak azok, de életnézetei is polgáriasan nyugodt irányban indulnak. Pedig a születésében már van valami, a mi utóbb mindenesetre élénken szíthatta a tüzet az agitátorra hevült polgári munkás lelkében.

iparoslegények szokása szerint, vándorútra kelt s így jutott el Freiburgba. Még nem volt agitátor, de ösztönszerűleg kereste a rokonlelkeket, s minthogy ipari szervezetek abban az időben még nem voltak, belépett a katolikus legényegyletbe, noha ő maga nem volt katolikus. Nem tudja, — úgymond — hogyan fejlődtek azóta a katolikus legényegyletek, de az az egy bizonyos, hogy a freiburgban ő nagyon jól érezte magát; az emberek nagyon türelmesek voltak egymással szemben, s a mi a fő, lehetett ujságot olvasni. A mi Bebelt illeti, ő még mindig a polgári gondolkodás körében mozgott, s ha a villafrancai békekötés végét nem veti a háborús veszedelemnek, 1859-ben ő is katonának áll.

A következő évben, éppen ötven évvel ezelőtt, Lipésébe vitte vándorútra s ott vállalt szerepet először a munkásmozgalmában. *«Mi ifjabbak — írja, — vajmi keveset tudunk akkor még a szociálistákról és kommunizmus-*

Hogy mi vitte mégis a szociáldemokrata mozgalmak útjára Bebel és híveit, azt érdekesen és sok melegséggel mondja el emlékezéseiben ő maga. Meghízasodott. Elvette egy földmunkás leányát, a ki munkásnő volt egy lipesei divatárú-üzletben. *«Sohasem bántam meg e lépésem, — írja. — Szeretőbb, odaadóbb, áldozatra mindenkor inkább kész asszonyt nem találhattam volna. Hogy megtehettem azt, a mit megtettem, elsősorban az ő fáradhatatlan gondjainak s mindig kész segítségének köszönhettem. Sok nehéz napot, hónapot és évet töltött el ő mellettem, míg végre fölvirradt számára is a nyugodtabb idők napja.»*

Bebel Lipésében telepedett meg. Nagyon kicsinyben, csak egy inassal kezdte meg üzletét. De néhány hónap múlva már segédet fogadhatott. Egy segéddel dolgozott még 1867-ben is, midőn képviselőnek választották meg a birodalmi gyűlésbe. *«Egyébként pedig — úgy-*

SKY-FUTÁS TÁTRALOMNICZON. — Isabella főhercegnő fényképe.

A kölni vár kazamatáiban született, annak is egyik szűk és dohos lakásában. Az apja altiszt volt. Szegény proletár, ki fiatalon, harminczöt éves korában halt meg tüdővészben. Az özvegy Wetzlarba költözött gyermekeivel a rokonokhoz. Férjhez is ment egy fogházfelügyelőhöz, másodsor is özvegyesre jutott, aztán hét évi megadással viselt selym-dés után ő is meghalt, tüdővészben.

A gyermek e közben az iskolába járt. Katona gyermeke volt s a tekintély nagy kultuszában nevelhették, mert 1848-ban, midőn Wetzlarnak majd minden polgára és diákja a köztársaságért élt-halt, csak a kis Bebel, meg egy iskolatársa voltak királlyá. Ő maga mondja el könyvében. Szenvedett is ezért, mert a pajtásai derekasan elverték.

Az árva gyermeket természetesen mesterségre adták. Észtergályos lett. *«A középszerűség — írja, — nagyobbra bizony minden igyekezetem ellenére sem vittem mesterségemben, de föl szabadulásomkor mégis elsőrendű minősítést kaptam a remekemért.»* Aztán, az

ról. De megalakultak az első munkásegységek s 1861-ben alakult Lipésében egy *«önképző egyesület»* is. Bebel ennek tagjai közé lépett, s az ellenzéki elemekkel szemben, melyek politikai színezetet akartak adni az egyesületnek, ő a polgári mérsékelt elemekkel tartott, s az egyesület tagja maradt, midőn amazok kiváltak. Minden estét az egyesületben töltötte, ha csak munkágyűlésre vagy bizottsági ülésre nem kellett mennie, s mint-hogy ennek következtében jobban megismerte tagtársainak kívánságaival és szükségével, mint az egyesület elnöke, népszerűsége nőttön-nőtt. Nem is telt bele nagy idő, s Bebel az egyesület elnöke lett.

Abban az időben rázta fel a német munkásmozgalmat Lassalle, s Bebel, egyesületének elnöki székéből ugyanakkor az általános választójog ellen nyilatkozik. Még nem tartja reá elég érettnek a munkásokat. Akkor is a polgári munkásegységekkel tart meg, midőn Lassalle föllépése megosztja és egymás ellen sorakoztatja a munkástömegeket.

mond, — alaposan megismerkedtem a kisiparos nyomorúságával. A kész árut hosszabb ideig tartó hitelre kellett szállítani. De a szemlélyzet bérére, a költségre s az életfentartásra napról-napra s hétről-hétre pénz kellett. Igen ám, de honnan kerüljön elő ez a pénz? En tehát az árut készpénzen szállítottam egy kereskedőnek, oly áron, mely alig volt valamivel is nagyobb, mint az önköltségem. Szombatonként, midőn elmentem a pénzemért, csupa piszkos bankpénzt kaptam, melylyel Lipését, a thüringiai kis államokkal való összeköttetési révén, valósággal elárasztották. Azonkívül akárhányszor egy-egy iparvállalat még nem esedékes szelvényeivel elégitettek ki, vagy oly aranypénzzel, melyet a manicheus annyira körülragdosott, hogy a három tallér és öt garas helyett, a mennyibe nekem beszámították, sokszor csak három tallért, vagy még kevesebbet kaptam érte a bankártól, a kihez váltani vittem. Hasonlóképpen jártam a szelvényekkel is. Fel voltam böszölve a fizetésnek ily módja miatt. De mit tehettem ellene?

IZABELLA MÁRIA ÉS GABRIELLA FŐHERCEGNŐK.

Öklömet szorongattam a zsebemben s a következő héten megint szállítottam az árút s megint csak úgy fizettek meg érte.»

A fejlődés így vitte Bebel-t s vele együtt hivat más utakra, mint a melyeken elindultak. A mi őt magát illeti, neki, a ki utóbb társat vett maga mellé s gőzerővel dolgozó kis gyári üzemmel fejlesztette esztendőgyos műhelyét, meg kellett még ismerkedni egy boj-kottal, melyet a megrendelőik intéztek ellene közéleti tevékenysége miatt, s meg kellett ismerkednie főképp Liebknechtel, ki elhatározó hatással volt pályájának alakulására. Ő maga is elismeri ezt, de hozzáteszi, hogy nélküle is szociálistává lett volna; már azon az úton volt, midőn megismerkedett vele. A Liebknechtel való érintkezés csak siettetette belső fejlődését. És Bebel, nem szónoklatának erejével, hanem kivételesen nagy szervező-talentedumával, mint nagyszabású agitátor, mint parlamenti munkászó, korának egyik hatalmasa lett. Oly hévvel vezette a harcokat a paloták s a polgári társadalom ellen, hogy egy ízben megtagadta a hadikölcsönt a német birodalomnak. Csak néhány év előtt, 1904-ben támadt föl benne egy pillanatra a wetzlári kis diák. Beszédet mondott a birodalmi gyűlésben a hazátlansággal és hazafiatlansággal

ALBRECHT FŐHERCEG SKY-UGRÁSA.

SKELETON-VERSENYZŐ.

TÁTRALOMNICZI KÉPEK. — Jeltő Gyula fényképe.

vádolt szociálistákról, s kijelentette magáról, hogy minden öregsége ellenére fegyvert fog ragadni, ha arról lesz szó, hogy meg kell védelmezni a német földet és hazát bármely kívülről jövő támadás ellen. —a.

A PÁRISI GYUJTOGATÓK.

(Az 1871-iki kommun lázadás.)

Ismerteti

(Folytatás.)

RÁKOSI VIKTOR.

VII. FEJEZET.

A párisi érsek börtönbe kerül. — A versaillesiek benyomulnak Párisba.

Az első előkelő személyiség, a kire a kommun rátette a kezét, Bonaan volt, a legfőbb semmitő szék egyik elnöke (olyan kuriai tanácselnök féle), Párisban ismert és kedvelt egyéniség, vallási nézeteiben toleráns, politikában liberális. Abban a reményben fogták el, hogy Thiers hajlandó lesz vele kiscserélni Blanquit, a forradalmi atyaiszent, a kit viszont Versailles tartott fogságban. Április negyediken aztán megcsinálták a nagy fogást, börtönbe vették Darboy párisi érseket, a főkezeset, egy csomó pappal együtt.

federált nemzetőr szállotta meg a palotát, elállott minden kijárást, megvárta, míg a gyűlés véget ér s aztán bekopogtatott az érsek szobájába. A vezető kapitányok egyike, Révol, az érseknek átnyújtotta a következő elfogatási parancsot: Ezennel elrendelem Révol polgártársnak, a rendőrfőnökséghez beosztott tépáncsnoksági kapitánynak, hogy azonnal menjen az érseki palotába és tartóztassa le Darboy polgárt, állítólagos párisi érseket, foglalja le összes papirjait és általában végezze a leg-gondosabb házkutatást. *Raoul Rigault.*

Miközben Révol ezt az érseknek átnyújtotta, kijelentette, hogy csak a rendőrfőnöknel teendő látogatásról van szó. Valamelyik egyházi épületből rálöttek a szövetséges nemzetőrségre s a rendőrfőnök úr ez ügyben felvilágosításokat óhajtott a főtitkár úrtól. Kétségtelen, hogy utána a főtitkár úr visszatérhet lakására.

Míg ez a jelenet az érsek dolgozó-szobájában lefolyt, több pap el akarta hagyni a házat, azon a hátsó kis kapun át, mely a palota kertjéből az utcára vezet. Hiábavaló kísérlet volt. Mikor a kaput kinyitották, fegyverekkel találhattak szemben magukat, a kiket Darboy, az érsek tulajdon unokaöccse vezetett s a kik meggátolták kimenetelüket.

Az érsek megkérte Lagarde-t, a titkárt, a ki különben fővikárius is volt, hogy kísérelje el a rendőrségre, ő nincs letartóztatva s így visszatérhet majd a palotába hirt hozni öreg nénjének, a kit ez az eset nagy nyugtalanságba ejtett. Lagarde szó nélkül teljesítette a főpap kérését. A kapitány befogatott az érsek hintójába, ő maga felült a bakra, a zászlóalj egy része a kocsi körülvette s lépésben indultak a rendőrprefektúra felé. A többi nemzetőr ott maradt a papokat a palotában őrizni.

A rendőrfőnökség palotájában az érseket és papját a rendőrfőnök, Rigault fogadta, egyenruhában, egy zöld posztóval leterített asztal mellett. A szoba tele volt emberekkel, a kik állodogáltak, vagy asztalok körül dolgoztak, legnagyobb részük nemzetőr volt, fején katonasapkával. A két pap levett kalappal lépett a szobába. Rigault hátrahatólta nemzetőri keppijét, élesen meghírozta a két papot és így szólt:

— Ön az a Darboy polgár? Jól van, most rajtunk a sor...

Az érsek odalépett az asztalhoz és így szólt: Megtudhatnám, hogy miért fogtak el?

Rigault hátravetette magát karosszékeiben, jobb karját előrenyújtotta és így kiáltott:

— Önök tízezerrel száz esztendő óta fogva tartanak bennünket a babonákkal. Ideje, hogy ez véget érjen! Az önök chouansjai legyilkolják testvéreinket! Nos, most fordult a kerék. Itt mi vagyunk az erő, a hatalom és a jog: tehát élni fogunk vele. Oh, mi nem fogjuk önöket máglyára hurcolni, mi sokkal emberségesebbek vagyunk. Mi majd csak agyonlőjük önöket.

Az érsek erre a kirohanásra csak ennyit felelt: *De gyermekeim!* ...

Ez a familiáris megszólítás valóságos vihart támasztott körülötte. Kiabáltak, toporézoltak, fenyegető mozdulatokat tettek. Mikor a tumultus lecsillapodott, Rigault éles hangon így kiáltott:

— Ön mosolyog, polgártárs? Ismétlem, hogy ön főbe fog lövetni és majd két nap múlva meglátjuk, lesz-e kedve nevetni. Igen, főbe fog lövetni.

Ezzel Lagarde abbéhoz fordult és így szólt: — És maga is. Különben ki maga?

— Én az érsek úr ő főtitkár úrának vikárius és titkára vagyok s csak önként ide-kísértem őt.

Rigault megvetőleg végignézett rajta és így felelt:

— Eh, ne pózoljon itt, ismerjük már ezt a komédiát.

Az érsek itt közbeszólt:

— Lagarde úr tényleg az, a kinek mondja magát. Ellene nincs elfogatási parancs s csak kérésre kísért ide. Azt a kegyet kérem számára, hogy engedjék szabadon.

— Hát még mit? — szólt gúnyosan Rigault. — A polgártársat megcsiptük, hát itt marad. Neve?

— Lagarde.

— Hamar állítsatok ki egy elfogatási parancsot *Lagarde* polgár nevére s rögtön lakat alá mind a kettővel, de külön... Soha két papot össze ne csukjatok! Kapitány, vezesse el őket!

A kapitány, a kihez a parancsot intézte, egy jó külsejű, idősebb ember volt, a ki meglehetősen hidegvérrel oldalt állott s nem vett részt az általános tombolásban. A parancs hallatára egyet sodort öszülő bajuszán és így felelt:

— Polgártárs, katonaviselt ember vagyok és ilyen megbízásra nem vállalkozom.

Halálos esend támadt a bátor szavakra. Mindenki azt várta, hogy Rigault legalább is lelővi a kapitányt. Rigault azonban egyszerűen vállat vont s a foglyokat az ajtó mellett álló hadnagyra bízta, a ki állítólag olyan részeg volt, hogy alig tudott állni a lábán. Darboyt és Lagarde-t elvezették s a Mazas-fogházba csukták. Ugyanoda zártak minden papot, a ki Párisban kezükbe került, köztük a Madeleine-templom plebánosát. Ezenkívül letartóztattak egy csomó csendőrt és városi rendőrt s fogságba vetették őket. Az iratokból kimutathatólag a kommun hetvenhárom napi uralma alatt körülbelül háromezerharaszáz letartóztatás történt. Később átszállították őket a Roquette-fogház börtönébe, melynek igazgatója, François, átvételük alkalmával a következő summáris elismerényt állította ki: *Átvettem negyven plebánost és hatóságai személyt. Együttal a papokhoz a következő kis beszédet intézte: Ezeröttszáz év óta nyomják el ezek a székők a népet, meg kell őket ölni; bővük még arra se jó, hogy csipőt csindljon belőlük az ember.*

Április 13-án Rigault rendeletére letartóztatták Chaudey Gusztávot, igen ismert és szereplő párisi ügyvédet, a ki a mérsékelt, de

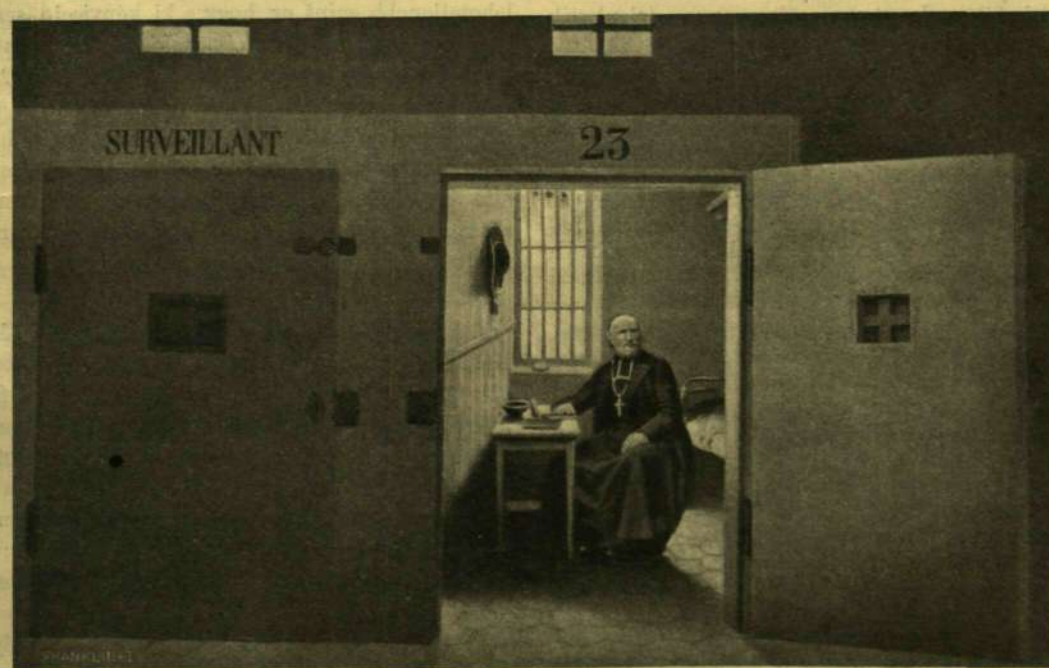

LÁZADÓK SZÁLLÍTÁSA VERSAILLES FELÉ.

határozott republikánusok közé tartozott. Azzal vádolták, hogy ő volt az, a ki Páris ostroma alatt, mikor január 22-ikén a kommun az ismert pucst csinálta, a népre lövetett. Ez volt nem oka, hanem ürügye a letartóztatásnak, mert később kiderült, hogy Chaudey ebben a dologban teljesen ártatlan. Chaudey-t is oda-csukták a papok közé s május végső napjaiban együtt konczolták föl valamennyit.

A kommun kormánynak nem csak ezek a letartóztatások terhelik a lelket. Különös szigorral fordult azok ellen, a kik kivonták magukat a nemzetőri szolgálat alól. Nagy ünnepélyességgel proklamálta, hogy az állandó hadsereget és a rendes katonai szolgálatot eltöröli. Ellenben dekretumot hozott, melyben minden párisi polgárt tizenkilenczedik évétől negyvenedik esztendőéig nemzetőri szolgálatra kényszerített. Fegyveres csapatokat küldtek szét a városban, melyek összefogdoszták azokat, a kik magukat e dekretum alól kivonták. Névtelen följelentésre azonnal házkutatást tartottak. Szóval olyan eszközökkel dolgoztak, mint a legzsarnokibb hatalom. Betiltották azokat a lapokat, melyek, habár a legenyhébb formában is, kritizálni merték a kommun kormánynak s csak a saját pártlapjaik megjelenését tűrték el. Ezek közt dominált Vernersch lapja, a *Père Duchêne*, egy mosdatlan szájú, a nép szenvedélyeinek hízelgő, denuncziás ujság, mely a kommun uralma alatt hatvan-hetven ezer példányban jelent meg. De a kommun még azt is megtette, hogy nagyszabású kémrendszert szervezett. Voltak ügynökei Versaillesban, voltak ügynökei az idegenek megfigyelésére és külön spiczieljei a lengyelek szemeltartására. De hiába volt minden ellenakna, a versaillesi kormány pénze erősen működött a kommunisták között s utat talált még a legmagasabb rangú vezérekhez is. Azt, hogy május huszonegyedikén egy elhagyott kapun keresztül a versaillesiak bevonulhattak a városba, szintén megvásárolt árulóknak köszönhető. Az, a ki a kommun csapatait innen visszavonta, *Dombrowski* volt, a kommun egyik legügyesebb generálisa, az pedig, a ki a versaillesi csapatokat az elhagyott helyre bevezette, *Ducatel*, a tizenhatodik kerület útfelügyelője volt.

Ducatel mint kiszolgált katona s Páris városának alsóbbrendű tisztviselője, kezdetül fogva a versaillesiakkal tartott s mindig azon törte a fejét, hogy lehetne egykori bajtársainak szolgálatára. Összeköttetésbe lépett Douay tábornokkal, a ki azon a részen vezette az ostromló francia sereget s mint a helyi viszonyokkal tökéletesen ismerős ember, felajánlotta szolgálatait. Pontos értesülésekkel szolgált a federált nemzetőrök állapotáról, számáról, elhelyezéséről, ágyúkról, bástyákról, még rajzokat is készített s minden tekintetben nagy segítségére volt a francziáknak. Május 21-ikén kora

A PÁRISI ÉRSEK A LA ROQUETTE FOGHÁZBAN.

»A párisi gyujtogatók« című képművészképe.

hajnalban Auteuil, Montretout és Saint Cloud tájékán kémszemlére indult, hogy annak eredményéről beszámoljon Douay tábornoknak. A kommunisták külső védelmi vonalát teljesen elhagyatottak találta. A mi apróbb csapatokat látott, azok is Páris belseje felé vonultak vissza, mint egy felsőbb parancsnak engedelmességre. Így érkezett meg Ducatel a Saint Cloud kapuhoz s úgy találta, hogy az összes elhagyott helyek közül ez volna a legalkalmasabb a benyomulásra. Elhatározta tehát, hogy erről a kedvező helyzetről azonnal értesíti a generálisat. A francia hadseregnek sejtelve se volt róla, hogy ezek a bástyák ennyire elhagyottak s teljes erejével bombázták rájuk. Ducatel azonban nem törődve ezzel, botjára fehér zsebkendőt tűzött, felmászott egy háztetőre s elkezdett integetni az előőrseknek, melyek egy futóárkban elbujva nem lehettek messzebb hatvan méternél. Ducatel integett, kiabált, miközben néha teljesen eltűnt a körülötte lehalló bombák által fölvert porban. A szakadatlan dörgésben a katonák persze nem hallották a hangját. Így telhetett el körülbelül egy kínos negyedóra. Végre is Tréve fregatkapitány észrevette az integő alakot. Ő is a maga felelősségére hatolt annyira előre. Napok óta feltűnt neki, hogy milyen nagy a csend a párisi bástyák között s mindig azon törte a fejét, nem lehetne-e azokat meglepetésszerűleg elfoglalni? Akkor is ezt forgatta fejében, mikor Ducatelt megpillantotta. Azonnal pár lépést tett feléje, de katonái visszatartották, mondván, hátha csel az egész s majd ha közel megy, lelövik. Trévet ez nem tartotta vissza, csupán annyit engedett meg, hogy egy őrmester elkísérje. Ketten odafutottak Ducatelhez s egy sánczárkon keresztül beszédbe elegyedtek vele.

— Páris a hatalmukban van! — kiáltott nekik Ducatel. — Itt nincs egy lélek se, gyorsan vezessék ide a katonákat. — Tréve habozás nélkül átmént hozzá, együtt megnézték a közvetlen szomszédságban levő bástyákat, sánczokat, torlaszokat, azután a kapitány visszasielést a csapatokhoz s a helyzetről jelentést küldött Douay generálisnak. A generális fölismerte a helyzet kedvező voltát, táviratokat és stafétákat küldött szanaszét, egy egész hadtest rögtön megmozdult, átlépte a sánczárkát, a falakat, s behatolt az elhagyott pozíciókba. Ez a benyomulás csak két nap múlva volt tervezve s bizonyára sok vért kímélt meg vele, mert lehet, hogy két nap múlva a kommun csapatait újra ott találta volna.

Ha a versaillesi csapatok ez első lépés után nem állottak volna meg, hanem hasonló gyorsasággal folytatják az előrenyomulást, ezzel bizonyára sok szerencsétlenséget akadályoztak volna meg. Valószínűleg a kezesek lemeszárkálását is, de Páris felgyújtását mindenesetre. Maguk a kommun történetírői bevallják, hogy Páris urait annyira késztetlennél találta ez a benyomulás, hogy a versaillesiak egy brigádra való katonasággal május 21-ikén elfoglalták volna a Concorde-teret, a képviselőházat s még aznap este bevonultak volna a városházára. A kommunvezérek első meglepetésükben teljesen elvesztették a fejüket, csak kapkodtak, de semmi okosat nem tudtak csinálni. Egy éjszaka elég volt ahhoz, hogy magukhoz térjenek. Delescluze kibocsátotta proklamációját: *Helyet a népek! Helyet a meztelen karú harcosoknak! Űtőt a forradalmi háború órája!* Huszonnégy óra alatt Páris legexponáltabb helyein nem kevesebb, mint 580 bástyát emelkedett, mögöttük elszánt harcosokkal, készen arra az utcai harcra, mely annyira eleme a forradalmi Páris népének. Akkor már a versaillesiak részéről a gyors előrenyomulás kockázatos dolog lett volna.

(Folytatása következik.)

DIVATLEVÉL.

Tavaszi napsugarak suhannak szobánkba, duzzadoznak a fák rügyei, rendkívüli gyorsasággal közeledik a tavasz, a mely nagy feladatot ró a nőkre. Első sorban természetesen azokra, a kik főben járó bűnök tekintik, ha minden évszaktól nem a legújabb divat szerint szabott ruhában közöntenek. Annál nagyobb feladatot ez most, mert a kereskedők nem voltak elkészülve a tavasz ily gyors beköszöntésére és most nagyon kétes mintákat állítanak a kirakatokba. Olyanokat, melyeket nem lehet föltétlenül szavahíható divathírnököknek tekinteni.

BÉBEL ÁGOSTON. (Szövege a 186. oldalon.)

Szerintük alkonya közeledne a hosszú bő kabátoknak, melyeket a nők az elmúlt évben még kánikula idején is viseltek. Azt hisszük, ez az újítás sok lázadót teremt majd ama nők körében, a kik megszerették a kényelmes és a mellett előkelő viseletet. Alakjuk így nem tett mesterkelt, feszélyezett benyomást és ez jelenleg már fontos tényező a fűző uralmát nem túlságosan kedvelő nők szemében.

A jelenlegi kabátok félróvidek, olykor alsó szélükön ívelt kivágottak. Legtöbbször látjuk az úgynevezett orosz kabátot, mely övvel és lebennnyel készül. Szorosan megsimul az alakon, tehát merőben ellentét a tavalyi viselt kabátoknak. Kecsenek nevezhető, de csakis ha karsú nő viseli, és már ezért sem jósolunk neki általános kedveltséget.

Az aljak sem olyan simák, mint a milyennek őket azelőtt láttuk. Mély csipőrsszel és alul tágtított vagy lerakott fodorra készülnek. A fűzőt még látjuk, de kevesebbet, mint az elmúlt évben. Ennek dacára a sima, rövid, angol aljnak is további életet jósolunk, mert rendkívül kellemes és észszerű viselet kerül beléje.

Érdekes volt az a felháborodás, melyet az Athenészínház művésznői a minap keltek. Ők ugyanis látván a divat jelenlegi irányát, síkra szálltak ellene. Nemhogy elfogadták volna a feszesre fűzőt alak törvényét, hanem a párisi nők határtalan csodálkozására teljesen fűző nélkül jelentek meg a színpadon. Olyanok voltak, mint a praerafaelista festők alakjai. Az izlésnek ez a változása nem tudjuk megérteni, Páris közönsége még kevesebbé. De annyi tény, hogy a francia nők máris azon gondolkoznak, vajjon természetük eléggé szép-e arra, hogy fűző nélkül megjelenjenek. Hiszszük, hogy szemünk is meg fogja szokni az új vonalat, ha ezeket Divat ő felsége veszi pártfogásába.

A fűzőt eddig szoros selymtrikóval pótolják, mely a testet legkevésbé sem feszélyezi, de szépségét a maga teljességében érvényesíti. Kifogásunk csak annyiban lehet komoly, mert belelehet ruhát viselnek föléje. Így természetesen nem jelenhetik meg a köznapi élet terén, de annál inkább kedvelik a párisi színpadokon.

A fehér blúz teljesen száműzni igyekszik a mai divat, de ezen újítás sikerében nem bízunk. A nők túlságosan megkedvelték és megszokták már e bájos viseletet, semhogy róla egyhamar lemondjanak. Helyettük kedves, ősi mintájú kretonokat és kreppeket kínál a divat, melyeket selymmuszlinból szabott felsőderékkel viselnek. Ennek a ruha színével kell meggyeznie és a rajta átesillanó minta még szebbnek és finomabbnak látszik.

A kalapok kérdése sincs még teljesen eldöntve, bár itt is nagy változások jósolnak a divat tervezői. A nagy kalap boykotjáról van szó, de nem hisszük, hogy most is teljes sikerrel fog járni, mint a hogyan nem járt sikerrel két esztendő folyamán. Mert a nők úgy megszerették a sokat gúnyolt óriás kalapot, hogy sokan nem tekintik tökéletesnek öltözködésüket, ha ez nem tartozik hozzá. A divatot irányító művészek pedig minden áron a megkutatására törekednek. Szébbnél-szebb kis kalapokat eszelnek ki, de a sajnos, ezek nem kellenek a nőknek. Most azonban egy véletlen, illetve egy irodalmi esemény siet a segítségükre. És nem tudjuk, ez nem lesz-e hathatós támaszuk. Ugyanis Rostand Chanteclerjében tyúkoknak, gyöngytyúkoknak és fácánoknak öltözve jelennek meg a nők. Hogy kecsesek és bájosak-e, ezt jelenleg még nem tudjuk, mert önszemünkkel nem láttuk. De

hogy mint legújabb divatot, a tyúkkalapot jelölik, az szent igaz.

A Chantecler-kalap szürkés, kékes vagy sárgás szalmából van fonva, úgy, mintha csupa toll volna az egész. Elöl két arany gyöngyből képezett szem van rajta, alól pedig piros muskátlóból a taraj. Hegyesen lenyúl az elülső része, mintha csőrét látnók a baromfiudvar kendermagos hölgyeinek. A kalap természetesen szorosan a fejhez simul. Érdekeljünk, elfogadják-e a nők e divatot, mely lehet eredeti, bizarr, de esztétika tekintetében sok kívánni valót hagy hátra.

S....i Bella.

A HÉTRŐL.

A mandátum. A budapesti ügyvédi kamarának most megjelent évkönyve ugyancsak élesen kikel azok ellen az ügyvédek ellen, a kik egyúttal képviselők is. Természetesen nem azért, mert képviselők, hanem, mert azt a pozíciót és hatalmat, a melyet képviselő voltak ad nekik, az ügyvédségük javára hasznosítják szemben azokkal a kollégáikkal, a kik a diplomájuk mellé nem kaphatták szövetségesül a mandátumot. Semmi okunk vagy jogunk nincs kételkedni benne, hogy az ügyvédi kamarának ez a fölzúdulása alapos: de azt hisszük, a miről szó van, az ügyvédi karnak is kérdése, de nem csupán ezé a testületé. Az a pozíció és az a hatalom, a melyet a mandátum ad a birtokosának, olyan helyre állítván őt, a hol minden szava az egész ország számára hallható és olyan emberekkel szemben adván meg neki az éles, vagy — elnéző bírálat, a támadás vagy a támogatás jogát, a kiknek a kezében rengeteg hatalom van, a kik tehát akár barátságából, akár szíveségből, akár hálából, akár számításból temérdek sokat tehetnek — ez a pozíció és ez a hatalom nem csupán azoknak a képviselőknek ad igen jelentékeny kivételességet, a kik a polgári foglalkozásukra nézve ügyvédek. Azoknak is, a kik bármely más hivatásnak a munkásai. A képviselő tanár, orvos, kereskedő, vállalkozó, mérnök vagy újságíró is óhatatlan és természetesen, a helyzetből önként folyó előnybe jut azokkal a kártársaival szemben, a kik nem képviselők, hangjuk nem hallatszik az egész országban, a hatalomnak se szíveséget nem tehetnek, se kellemetlenséget nem okozhatnak. Lehet-e elvárni az ügyvéd-képviselőtől, hogy — ha nem aknázza is ki — de egyenesen elutasítsa magától, a maga és a kliense rovására a helyzete önként kínáló kedvezéseit? A puritánságnak (s az altruizmusnak ezt a mértékét még a mandátum se áraszthatja a lelkebe. A kiaknázó kedv esetleges kiáradásainak az összeférhetlenségi törvény megszorító intézkedései emelnek gátat. De hol az az inkompatibilitási törvény, a mely a közönségből kiölheti azt a hitet, hogy a mandátum nagyobb erő, befolyást, hatalmat ad, mint a mandátum nélküli valóság? És igazat mond-e csakugyan, a ki ilyet állítana? Mi hát a medicina? Az-e, hogy mindenki képviselő legyen? Ez nem lenne kellemetlen, de még lehetetlenebb, mint az, hogy a ki képviselő, semmi más ne lehessen, mint képviselő. De kívánhatja-e ezt is bármely józan gondolkodású ember? Ez egy olyan rettenetes luxus lenne, a melyt csak egy csupa milliomosból álló nemzet engedhetne meg magának. És pedig egy olyan milliomosokból álló nemzet, a hol a milliomosok már nem is akarnak még milliomosabbak lenni, ha könnyű mód és alkalom kínálkozik nekik is számukra.

Elkins Ágnes, unokatestvére annak az Elkins Katalinnak, a kit az abruzzói herceg — nem vett feleségül, egy huszonöt éves, egészséges fiatal leány, néhány millió dollár örököse, öngyilkossági kísérletet követett el. Meg akart halni, holott se gyógyíthatatlan betegség nem sorvasztotta a testét, se gyógyíthatatlan szerelmi bánat nem maczangolta a szívét. Utolsó levelében ezt írta: — Se otthonom, se barátom, nincs a miért éljek...

Olyan világot élünk-e csakugyan, a melyben egy huszonöt esztendő, viruló fiatal leány, a kinek sok milliós hozománya is van, ne tudna megtalálni a maga puha, meleg helyét? A melyekben egy ilyen leány ne találja senkit, és pe-

dig nem csak érdemtelent, de érdemeset is, a ki becsúgyának érezné, hogy otthont teremtsen neki, melléje álljon egy bizonyára nem túlságosan küzdelmes élet nem is gyalog megteendő útján kísérlőnek, segítsen neki megkeresni a boldogságot? Ha fiatallással, szépséggel, egészséggel és egy csomó millióval nem lehet ennyit megkapni az élettől: mikj és mennyi van azoknak a lányoknak, a kik igenis boldogok tudnak lenni, meg azoknak az embereknek, a kik nem huszonöt éves korukban esnek kétségbe azon, hogy az élet hosszú, hanem hetvenöt esztendő korukban azon bánkodnak, hogy olyan — rövid? A nyomor és a szenvedés tanyáin, a menedékhelyeken és a kórházakban egy megszámlálhatatlan serege lélegzik az embereknek, a kik talán soha az életben igazán jól nem laktak, nemcsak milliójuk nem volt, hanem soha puha, meleg ágyban nem aludtak, mások, a kik a fényből és jólétből a legsötétebb inségbe zuhantak és mégis mind egyért lihegnek: — élni akarnak, ha szenvedve, ha ehhez, ha rongyban is, de élni, a meddig csak lehet. Sajátságos ellentét ugy-e? De hol találni a világon nagyobb és végtetesebb ellentéteket, mint éppen ember és ember között? És ha ezeknek a szerencsétleneknek nem lehet szemrehányást tenni azért, mert mégis ragaszkodnak az ő szegény, hideg, nyomoruságos és vergődő életükhöz, vajjon lehet-e szemrehányást tenni az amerikai lányoknak, a ki elviselhetetlennek találta, holott az ő élete milliószor szebb, gazdagabb, szerencsésebb volt azokénál? Hiszen, hogy őszinte volt az érzése, arra a szó szoros értelmében — mérget ivott szegény. Az egész dolognak, mindez ellentéteknek csak egy lehet a magyarázata. Vannak emberek, a kik az élet szeretetével lelkükben születnek és ezek szépnék érzik és ragaszkodnak hozzája, ha folyton doronggal veri és méreggel itatja is őket. Ilyen az emberek túlnyomó nagy többsége. De vannak szerencsétlen kivételek is, a kiknek ez az érzés hiányzik a lelkükből és ha az élet selymágyat vet is nekik és pezsgőt tölt a poharukba, inkább isznak mérget a halál kelyhéből és szívesebben fekszenek bele a hideg sírba.

Magyarok Berlinben. Tíz hónap leforgása alatt öt magyar színdarabot adtak elő Berlinben — kettőt, a Molnár Ferencz A doktor úr és a Lengyel Menyhért Tajfun című darabjait most egy héten belül — többet, mint idáig egyáltalában és többet, mint a hány berlini darab ez alatt az idő alatt Budapestben bemutatóra került. Vagyis az utolsó tíz hónapban a bilancz úgy alakult, hogy Budapest színdarabban többet exportált Berlinbe, mint a mennyit importált Berlinből. A mi egész gazdasági mérlegünknek, fájdalom, vajmi kevés hasonló tétele van, kivéve — a nyerste-ményeket. Irodalmi termékekből eddig is volt kivitelnünk. Poétáink és főleg elbeszélő íróink alkotásait régóta, tömegben fordítják idegen nyelvekre, a német lapok tárczarovatában több magyar novella jelenik meg, mint a hány német novellát a magyar lapok lefordításra és közlésre érdemesnek ítélek. Egyedül a színpad volt az, a hova a magyar drámai alkotások hódító törekvése behatolni egész a legújabb időkig nem tudott. Hogy ennek mi volt az oka, vagy mik voltak az okai, most, a mikor ezek az okok okok lenni már megszűntek, talán kevésbé lenne érdemes kifejteni. Elég, ha örömmel megállapítjuk, hogy a magyar szellemi termelésnek ez az ága is jogához jutott (s pedig, mint a berlini újságok legnagyobb részének fogcsikorgató bírálaiból csak annál megokoltabb büszkeséggel konstatálhatjuk, nem egy előzékenységedvélből, hanem a maga erejéből. Mennél savanyúbb arccsal és mennél kényszerültebben ismerik el ezek a sikert, a diadal nekünk annál becsesebb (s az igazság számára annál hitelesebb. Nehéz viszonyok nyomása alatt sok magyar talentum sodródott el a hazuról és idegenben találva meg az érvényesülést, dícsőségének fénye is idegen kultúrára háramlott. Jóformán csak az író az, a ki ha dícsősége az egész világ szeme elé emelkedik is — el nem tulajdonítható, munkájának le nem törölhető nemzeti bályge, ha más nem is,

TAVASZI ÖLTÖZÉKEK.

a nyelv, a melyen iratott és a mely az eredeti jogát elvitatni vagy elhomályosítani nem engedi. Ezért örülünk különösen ennek az új exportnak, ennek az új hódításnak, a mely a zászlónkat viszi és lengeti idegen tömegek tetszésének meleg viharában.

Badez. Ez annak az egyetlen utasnak a neve, a ki a roconszáz törött General Chanzy közel másfél száz áldozata közül megmenekült. Az egyetlen ember a halálraítéltek tömegében, a kiért a gondviselés kegyelmes keze megmozdult: Ime, ezt az egyetlen onnan, a hol mindennek pusztulniuk kell, kiemelem és az Élet számára megtartom! — Nagy kár, hogy ez a Mr. Badez borkereskedő és nem poéta, mert olyan érzésekről és gondolatokról beszélhetne nekünk, a milyennek minden százmilliomodik ember szívében és elméjében se támadhatnak, mert hiszen olyan dolog történt vele, a milyen nagyon kevés történt még a világon. Mit érezett és mit gondolt, nem abban a pillanatban, mikor megmenekült, hanem abban, a melyben megtudta, hogy ő az egyetlen, a ki megmenekült? Ő az egyetlen, a kit egy csodás és rejtelen hatalom elragadtott onnan, a hol mindenki másnak el kellett pusztulnia! Senkit más, csak őt! Meghaltak apák, anyák, öregek, fiatalok és gyermekek, senkinek se igazalmazott az öldöklő végzet, csak Mr. Badez-nek, csak őt adta a szerencse hátára, hogy vigye onnan a pusztulás tengeréből és tegye partra. Ha már Mr. Badez nem tudja elmondani, micsoda érzéseket és gondolatokat terem benne ez a sors, a melyet igazán minden túlság nélkül lehet egyéninek nevezni, érdemes lenne legalább megfigyelésben tartani ennek a jó embernek további sorsát. Megtudni: mi az a sors, a melynek egy csodálatos határos véletlenség az életét megtartotta? Mi az: a miért nem volt szabad elpusztulnia, vagy a miért tovább kell élnie? Mely értékeket sokallotta, vagy mely bűnéért keveselte neki a sors azt a végzetet, a mely minden társának végzetül jutott? Annyi bizonyos, hogy ha ez a Mr. Badez elmélkedő és töprengő hajlandóságú ember, sok különös, nehéz és nyugtalanító kérdés hánykolódhatik a lelkében. De lehet, hogy Mr. Badez nem ilyen természet. Egyszerűen elfogadja a helyzetet és örül, hogy él. És az ő helyében bizony a világ legnagyobb bölcsé se igen cselekedhetne ennél bölcsébbet!

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

En és a könyvek. Hatvany Lajos könyvének ezime első pillanatra kissé pretenziózusnak tűnik fel s hajlandók volnának egyik újabb jelét látni benne annak a különcödségnek, melyben ez a nagyon képzett és nagyon tehetséges, de még érjedése közepén álló fiatal író már eddig is sok oldalról bűnösnek találta magát. Olvasva aztán a könyvet, többet is kell látnunk a czímében: a könyv tartalmának jelzését. A hét fejezet, melyből áll, különböző pontokról elindulva az olvasó viszonyát akarja meghatározni a költői olvasmányhoz, vagyis azt a szerepet, melyet az igazi olvasó életében a könyv játszik. Az olyan olvasó számára, mint e kis könyv szerzője, a könyv többet jelent, mint órák kelleme vagy hasznos eltoltságot, sőt többet, mint megértő élvezést és penetráló tanulmányt. Neki a könyv ép úgy személyes ügy, az élet egy fontos alkotó eleme, mint akár a szerelem, a család s minden más nagy dolga az életnek s ha könyvről szól, az ép oly írta, mintha szerelmese szép szemeiről szólna. Ép azért fontosságot tulajdonít annak is, hogy megállapítsa, öntudatosá tegye a könyvekhez, illetőleg, pontosan szólva, a költészethez való viszonyát, mert ez egyik módja annak, hogy öntudatosá tegye önmaga előtt önmagát, mert az út végén, a melyen az ember élete valamely integráns elemének keresésére indul, mindig az én-t találja meg. Ezért keresi Hatvany is a kritika értékének és jogosultságának indoklását, igyekszik meglátni azokat a különböző módokat, a hogy a különböző költői alkotások az ember emlékezetébe, lelkébe, — életébe belehatolnak, s azokat a különböző hatásokat, melyeket ugyanazon költői mű az ember élete más-más korszakában, más-más hangulatok közben tesz. Efféle kérdéseket vet fel s igyekszik megoldani Hatvany, első sorban pro foro interno, mert a forma, melyen magát kifejezi, a közvetlen, feszletlen, hangos magánbeszéd. A hogy a czél, a megállapítandó igazságot keresi, olvasójára nézve a keresés lesz a fődolog, ez érdekli, mert ebben fejlík a szeme elé az író egyénisége s ez vonzza vagy eltaszítja, a szerint, a mint ezt az egyéniséget rokonszenvesnek találja, vagy nem. Ez az egyéniség olyan, mint a csipős must, forr, habzik, zavaros, de folyton érezni, hogy bor az, a mi forr benne s éppen azért habzik olyan zavarosan, mert erős bornak készül. Az ilyen mustot némelyek nagyon szeretik, némelyek nem bírják meginni, de az igazi bor-szakértő legalább is kíváncsisággal kóstolgatja, mert megérzi benne a leendő nemes ital ízét. Meg kell azonban állapítani azt is, hogy a szerző szubjektív igazságain kívül is sok érvényes, igaz, jól meglátott gondolat van a könyvben, olyan dolgoknak kifejezése, a melyeket érzett mindenki, a ki igazán lélekkel olvasta a költők műveit és élete fontos dolgává tette a

NAGYENYED = re forduljon minden érdeklődő, ki súlyt fektet elsőrendű fajtisztára anyagra. ::

GYÜMÖLCSFACSEMETÉK
Sétányfák, díszeserjék, tülkök, kertészművek, boggyógyümölcsök stb. stb.

SZŐLŐOLTIVÁNYOK.
(A sima áru) európai és amerikai szőlőgyökereket vesszük. (Órtató díszszőlőgyökereit kivételre ingyen.)

FISCHER és Tarsai
faiskolák és szőlőoltványtelepek

Élvezet
a vasalás, ha a szab. hamurostát

használja. Tiszta, gyors, tűzbiztos, kényelmes, óriási időmegtakarítást

jelent. A fűtás, lóbalás felesleges. Ha megkísérl, elragadja és tovább ajánlja. ::

Kérjen képes leírást ingyen és bérmentve Müller H-tól, Budapest, Aranykő-u. 8.

Kérje minden háztartási üzletben. Ára K 2.80.

Postai szétküldés utánvétel, v. a pénz előzetes beküldése ell.

KÜLÖNLEGESSÉGI GÉPEK
Cementtörőgépek Cementlapok Cementfalazógépek Cementtalazógépek elállítására.

FORMÁK
Vízvezetékcsövek Kerítésoszlopok elállítására. Ablakkeretcsövek Határkövek stb.

Különlegességi gépgyár
Dr. GASPARY & Co.
MARKRANSTADT Leipzig mellett. ::
Levelezés minden nyelven.
228. sz. árjegyzék díjmentesen.

A magyar szabadságharc irodalma.

Graza György:
Az 1848-49-iki szabadságharc története. 800 képpel és műmelléklettel. Öt kötet, nagy nyolcadéret alakban. Ára, a budai honvédszobor dombornyomású másával díszített kötetben 70 korona.

Jókai Mór:
Csatáképek a magyar szabadságharcból. Ára vászonkötésben 8 kor. Ajándék kiadás díszkötésben, ára 18 kor.

Brankovics György:
A magyar szabadságharc története. Ára 6 kor.

Petőfi Sándor összes költeményei.
Magyar művészek rajzaival. Ára 10 kor.

Ádor Imre:
Kossuth Lajos élete és pályája. Ára 1 kor. 20 fillér.

Kéry Gyula:
A magyar szabadságharc története napi krónikákban (1848). Ára 8 kor.

Dr. Vajda Emil:
Kossuth Lajos élete és jellemrajza. Ára 2 kor. 80 fillér.

Klapka György:
Emlékeimből. Ára 10 kor.

Hegyesi Márton:
1848-49-iki harmadik honvédszászlóalj története. Ára 3 kor. 60 fillér.

Kaphatók:
LAMPÉL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-l.-nál Budapest, VI., Andrássy-út 21 és minden könyvkereskedésben.

TÖRLEY PEZSGÓ

PODES MARGIT CRÈME
LEGJOBB ARCZSÉPÍTŐ SZER

Előkelő hölgyeink
sohasem látogatnak színházat, hangversenyt, vagy nyilvános helyet, anélkül, hogy előbb ne gondolkodtak volna az arcbőr szépségének oly nagyon ártalmas külső behatások távoltartásáról. Elismert tény, hogy előkelő hölgyeink és művésznőink legkedveltebb toalettké a szabálmisztuszt

Krieger-féle Crème de Marguerite.
Az elismert-levelek egész tömege igazolja, hogy használata mellett az arcbőr zsíros tapintata megszűnik, nem fényes, a nap, levegő, szél és hideg nem tehetnek benne kárt. Az arcz üde, bársnyughaságú lesz tőle, bőrhámja, kiütés, májfolt, bőrbetegség, szepő nem ékeletlenedik rajta. ::

A Krieger-féle Crème de Marguerite
a legideálisabb szépség-szer és emellett teljesen ártalmatlan, mivel az alábbi hivatalos bizonyítvány tanusodik:

M. kir. áll. vegyikísérleti állomás Budapest.
Hivatalos bizonyítvány.
A budapesti m. kir. vegyikísérleti állomás részéről ezennel hivatalosan bizonyítottuk, hogy Krieger György gyógyszerár által gyártott Crème de Marguerite arczkényes bőrtáplálék, festékesanyagot vagy egyáltalán a szervezetre ártalmas hatású anyagot nem tartalmaz.
Liebermann dr.
a m. kir. áll. vegyikísérleti áll. vezetője.

A Krieger-féle Crème de Marguerite
kizárólag a KORONA-gyógyszertárban kapható, Budapest, Kalvin-tér (Baross-utca sark). Egy üvegy 4 korona. Postai szétküldés naponta.

Üzletáthelyezés miatt rendkívül olcsó árak

CSÁNGÓ bóröndösnél IV., Múzeum-körút 3.

Üzletem f. 6. május 1-én tetemesen megnagyobbítva a szomszéd házba, 5. szám alá helyezem át. :: :: :: A cím fontos!

Legelősebb és legjobb beszerzési forrás Magyarországon gramofonok és lemezekben **TÓTH JÓZSEF** gramofon gyári nagy rakt. Szeged, Könyök-utca 6.

!!! Kérjen ingyen árjegyzékét !!!
Vízszelárutók keresetnek.

Feketére fest * Hofehérre tisztít
hetenként sok 100 ruhát. naponta átlag 20.000 gallért. kővelőt. **Ruhák vegyileg tisztítottak**

HALTENBERGER ruhafestőgyárában
KASSA. — Alapítási év: 1810.

BÓRSZÉKIPAR
Kendi Antal Bpest, IV. Károly-u. 2.

Angol bőrbutor
renoválása saját műhelyben.

készítése, festése és

Ebédlo-szék, íróda-fotélok valódi bőrrel.

Ülőbutor állványok kárpitozása.

Székátalakítások.

Ha öszül a haja,
ne használjon mást, mint a

STELLA-HAJVIZET

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színt adja vissza. Üvegye 2 K.

ZOLTÁN BÉLA gyógyszerháza, Budapest, V/49. Szabadság-tér, Sétány-u. sark.

SZŐLŐOLTIVÁNY,
szőlővesszők és bóról nagy és bérmentve küldöm meg képes árjegyzékemet ingyen a ki címét tudatja. Ezen könyvet meg az is kéri, a ki rendelni nem akar, mert ebből megtanulhatja a szőlőtelepítést és emellett sok szőlőkép van benne. Szőlőoltványokból és más egyéb európai és amerikai szőlő és gyökere vesszőkből, a világhírű Delawaréból állandóan több millió készlet eladó, olcsó ár mellett. Több ezer elismeréssel, köztük több hercegi és grófi utaslatomtól. Cím: **SZÜCS SÁNDOR FIA** szőlőtelepe Bihardósszeg.

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérzékenység, sápkor, neurasthenia esetében. Egy 1/2 literes üvegy ára 3.50 kor.

A Rozsnyay-féle vasas china bor
egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja. Vértelenségeknek különösen ajánlható 12475

Kapható: minden gyógyszerárban.

Továbbá a készítőnél: **Rozsnyay Mátyás** gyógyszerárban Aradon, Szabadság-tér.

SZÉPÍTŐSZEREK KIRÁLYA
A „LISZKA“-FÉLE MOSDÓVIZ

MÉLTÁN megérdemli e nevet, mivel évtizedek óta egyedül bevált és biztos hatású szer, mely az arcnak mindennemű tisztáltságot, forróságot, vagy fagy által keletkezett pirosságot már rövid idő alatt eltünteti, kellemes üdvé teszi s annak bársnyfinom-ságot kölcsönöz. Ára 2 korona. Kapható egyedüli készítőjénél ::

LESZNER ALFRÉD ARANYAS GYÓGYTÁRA
NAGYVÁRAD, SZT. LÁSZLÓ-TÉR.

„Ejnye be jó!“
Mi a különbség a sólyommadár és a Menthol-fogszippan között? A sólyommadárnak van párja, de a Straka-féle Menthol-fogszippannak jószág és olcsóság tekintetében nincs párja. Kapható gyógyszerárakban, drogueriákban, valamint a készítőnél, Sztraka gyógyszerésztnél, Mohol, 1 koronáért.

INGYEN
esetleg egy millió korona, ki nálunk részletfizetésre gramofont és hanglemezt vásárol, mert minden vevőinknek ingyen egy sorsjegyet adunk.

Magyar Camera-Ipar
Bpest, VII., Garay-u. 9. — Árjegyz. ingy.

1848 március 15
irodalma
a „MAGYAR KÖNYVTÁR“-ban:

MOST JELENT MEG:
Ábrányi Emil:
SZABADSÁG ÉS HAZA.
Újabb márciusi dalok és költemények. Ára 30 fillér.

Ábrányi Emil:
Márciusi dalok és egyéb költemények. Ára 30 fillér.

Graza György:
1848 március 15. Ára 30 fillér.

Jókai Mór:
Március 15-iki szöveg. Ára 30 fillér.

Petőfi Sándor:
Haza és szabadság. Ára 60 fillér.

Magyar Gyűző ár:
Kossuth Lajos élete. Ára 30 fillér.

Farkas Emőke:
Gróf Batthyány Lajos élete. Ára 60 fillér.

Kossuth Lajos beszéde a haderó megajánlása ügyében. Ára 30 fillér.

Petőfi Sándor:
Haza és szabadság. Ára 60 fillér.

Magyar Gyűző ár:
Kossuth Lajos élete. Ára 30 fillér.

Farkas Emőke:
Gróf Batthyány Lajos élete. Ára 60 fillér.

Kaphatók:
LAMPÉL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-l.-nál Budapest, VI., Andrássy-út 21 és minden könyvkereskedésben.

BUKOR LAJOS
PAPRIKATERMELŐ :: ÉS KERESKEDŐ TATATÓVÁROSON,

ajánlja elismert kútnő minőségű paprikát, és pedig: legfinomabb nemes, édes szegedi faj 100 kg.-ként 360 K, legfinomabb nemes szegedi faj édes 300 K, legjobb sötétpiros, kis és erős csomó 200 K, világos piros 160 K, legfinomabb spanyolfaj édes 260 K, legfinomabb spanyolfaj édes 300 K, egész erős spanyol XXXXXXXXXX faj 70 korona. XXXXXXXXXX

Üzletem már 22 év óta áll fenn, mely idő alatt árukészletemet a M. Kir. Vegyvizsgáló állomás hivatalosan két ízben vizsgálta meg s azt teljesen kifogástalan, illetve festő- vagy egészszéptelen anyagoktól mentesnek találta.

Mintákkal és árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve. Paprikák minőségéről szíveskedjék próbarendelés által meggyőződni. Raktár Epest, Pasaréti-út 19.

WEBER-KAROLY
TÁJKEZTÉSZ
ROZSÁSKOLA-TULAJDONOS
BÉKÁSMEGYÉREN
BUDAPEST-MELLETT

„Láb-, kéz-“
és hónaljizzadási

és az ezzel járó kellemetlen szagot. Ára 10 fillér. Kimerítő használati utasítással. — Főraktár: Török J. Budapest, Király-u. 12. Utánvétel, vagy a pénz előzetes — beküldésekor franco küldi: —

CSITÁRY gyógyszerész
Berhida (Veszprém-megye).

Hallatlan!
300 drb zsebórával együtt csak K 6.30

Egy gyönyörűen aranyozott igen finom 36 óras Anker Remontor zsebhóra fm mutatósággal, 3 évi írásbeli jótállással, elegáns aranyozott lánczsal, mely a valódiul alig költséghöz képest meg — 1 gyönyörű nyakkendő, simli briliáns, 1 tiszta aranyozott ur vagy női gyűrű, 1 garnitúra készlet, 6 drb valódi vászonzsebkendő, 1 igen elegáns nikkelt zsebrészköz, 1 zsebkönyv tokban, 72 drb angol irattartó, 1 szép album a világ leghíresebb képeivel és még 200 drb különféle házi tárgy. Minden együttréve, a zsebhórával együtt, a mely maga is megéri a pénzt, csak K 6.30. Küldés utánvétel. — H. SPINGARN, Krakau 287. Meg nem felelő — ért a pénz vissza. ::

Párisi világhírlás 1900: Grand Prix.
Kwizda Restitution - Fluidja.
Mosóvíz lovak számára, egy üvegy ára K 2.80. — Udvári és verseny-istállóknak több mint 40 éve használatban; nagy fadaralmak után újra erősíti, az inak merevségét megszünteti és a lovat trainingben kiváló képességgé teszi.

Kwizda Restitution-Fluidja
szőgy, cizmek és csomagolás véde. Csak az itt látható védjeggyel valódi. Kapható minden gyógyszerárban és drogueriában. — Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fő-raktár: **Török József** gyógyszerháza Budapest, Király-utca 12, Andrássy-út 25.

Dr. Högyes-féle

impregnált asbest talpbatét acélrugóval, db 4 méter, acélrugó nélkül L. 2 m., II. 1 m. Szétküldés utánvétel mellett. — Az acélrugóra egy Dr. Högyes-féle asbesttalp van feszítve, miáltal a láb kellemesen és biztonságosan nyugszik. A járást rugalmasabb és kényelmesebbé teszi és a kitérő járást közben növeli. Lúdtalpúak részére nélkülözhetetlen. **Wien, I. Domus nikanerbastei 21.** ::

BLUZOK *princesse* **RUHÁK**
— costum és pongyolák
FALUDI LÁSZLÓ Bpest, VI., Andrássy-út 48.
Dívatlap ingyen!!

Korszakalkotó találmány!!!
Sérvben
szenvedők különös figyelmét felhívom cs. és kir. szab. pneumatikus pelottával ellátott sérvköntökre. Ezek az egyedül kötelezők, melyek teljesen fájdalom nélkül viselhetők, mert a pneumatikus pelotta a legerősebb rugó nyomását is érzéktelenné teszi és a legérősebb és a legnagyobb sérvet is fáj-dalmatlanul és teljes biztonságával visszahirtja. Ezernyi elismeréssel a legelőkelőbb orvosoktól és tanároktól. Képes árjegyzékét ingyen és bérmentve küldi:

KELETI J. cs. és kir. szab. sérvköntő gyára Budapest, IV., Koronaherceg-u. 17. Alapítva 1878. Telefon 13-76.

DÁVID KÁROLY ÉS FIA
doboz-, papíráru- és szab. fémkapocs-gyára

Budapest, I., Mészáros-utca 58. sz.

Telefonszám 41-48. Sürgőnyezim: Cartonage.

Gőserőre berendezve.

A magyar kir. dohányjövődék szállítója.

:: Napi gyártás 150,000 doboz :: ::

LOHR MÁRIA
**** Ezerölt. KROFUSZ. ****

Párisi világhírlás 1900: Grand Prix.
Kwizda Restitution - Fluidja.
Mosóvíz lovak számára, egy üvegy ára K 2.80. — Udvári és verseny-istállóknak több mint 40 éve használatban; nagy fadaralmak után újra erősíti, az inak merevségét megszünteti és a lovat trainingben kiváló képességgé teszi.

Kwizda Restitution-Fluidja
szőgy, cizmek és csomagolás véde. Csak az itt látható védjeggyel valódi. Kapható minden gyógyszerárban és drogueriában. — Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fő-raktár: **Török József** gyógyszerháza Budapest, Király-utca 12, Andrássy-út 25.

KNUTH KÁROLY

„MÉRNOK ÉS GYÁROS“
Cs. és kir. fensége József főherceg udvari szállítója. ::
Gyár és iroda: Budapest, VII., Garay-u. 10.

Kőponti víz- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. stb. Tervek, költségvetések, jövedelmi előírnyatok gyorsan készítenek. ::

Dr. Gölis-féle emésztő-por
(1857 óta kereskedelmi czikk).

Étrendi szer, kútnő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek földolására, valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávéskanálnyit teára vagy vízre s a szokásos itallal leöblítve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, altesti pangás stb.

Ásványvíz-gyógyomlál mint elő- vagy utókúra, vagy egyidejűleg a gyógmóddal kútnő hatást fejt ki.

Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjeggyel kell lennie s mindenkor határozottan dr. Gölis-féle emésztő-por kéréndő a vétel alkalmával. Egy nagy doboz ára 2 K 52 fillér, egy kis doboz ára 1 K 68 fillér.

Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por kőponti széküldése: Bécs, I., Stefansplatz 6. (Zwettlhof). — Főraktár: Török József gyógyszerháza, Budapest, Király-utca 12. és Andrássy-út 26. szám. 1271

IDEÁLIS HASHAJTÓ A

CALIFIG

fiatalok és öregek részére!

Nem okozhat az anya

gyermekének nagyobb örömet, mintha egy kanálnyit ad neki a „Califig”-ből, a kaliforniai fügeszörpéből. Nincs is szer, mely gyenge természetűeknél jobb hatással volna, ha hashajtószerre van szükség. A „Califig” ifjunál, vénnél egyaránt kedvező hatással jár, mert tisztítja a gyomrot és megóvja az emésztési szerveket időnkénti vagy krónikus székrekedéstől.

Kapható minden gyógyszerárban. Nagy üveg 3 kor. Kis üveg 2 kor.

Telt kebel elérésére.

Szép kebelt szeretni, ma már nem képez titkot a hölgyvilág előtt, a mióta a „Pílules Orientales” (keleti labdacsek) csodálatos hatása ismeretes. Ezek a pílulák valóban azon tulajdonsággal bírnak, hogy a kebel kifejlesztik, megszilárdítják és ujjalakítják, ép úgy a nyak és vállcsontok üregét megszüntetik az által, hogy a kebelnek keskeny teltetést kölcsönöznek a nélkül, hogy a derekat kibővítenék. A keleti pílulák főleg keleti nőgyógyászoktól kényszerűen s az árthatmas arztól teljesen mentesek. Hatását nem szabad hasonlítani más külső vagy belső használatra szolgáló szerrel összevetni. Egy több mint 20 évi eredmény a Pílules Orientales hírnevét megerősítette annyira, hogy így a fiatal lányoknak, mint az asszonynak az egyedüli eszköze arra, hogy telt s szilárd kebelre tegyen szert. Könnyű és diszkrét kezelés, tartós eredmény már 2 havi használat után. Egy üvegcské használati utasítással 6. kor., utávvételtől 7. kor. Főraktár Budapest Török József VI. Király-utca 12. Prágában Fr. Wittke & Co. Wassergasse 19.

+ Soványság. +

Szép, telt testidomokat, gyönyörű kebel nyerveket a törvényileg védett, „BUSTERIA” erőporunk által, arany éremmel kitünt. 1900. Parisban 1900, Hamburgban 1901, Berlinben 1903. Hízas 6-8 hét alatt egész 30 fontig. Szigorúan szolid, nem ártás. Számos köszönetnyilvánítás. Doboza használati utasítással 275 K. A pénz postai utánvén beküldése, vagy utánvét mellett, belsőre portó is. Hygienische Institut Dr. Franz Steiner & Co., Berlin 57., Königsgrätzstr. 66. Lerakati Magyarországra részére: Török J. gyógyszerár Budapest, VI. Király-utca 12. szám.

BUTOR

izléses és szolid kivitelben teljes lakberendezések készítése vagy részletek kapható

Sárkány J.

butoriparosanál, Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. sz. műhely és raktár.

:: Valódi brünni szövetek

az 1910. évi tavaszi és nyári idényre. ::
 :: Egy szelvény :: 1 szelvény 7 K
 3-10 méter hosszú :: 1 10
 elegendő teljes férfiruhához (kabát, nadrág és mellény) :: 1 12
 :: ára csak :: 1 15
 :: 1 17
 :: 1 18
 :: 1 20

Egy szelvényt fekete szalonkabáthoz 20.— K-ért, éppugy felöltőszöveteket, turistalodent, selyminkamagánt gyári áron küld a mindenütt ismert megüthető és szolid postógyári raktár

Siegel-Imhof, Brünn 126

Minták ingyen és bérmentve.

Nagy előnyére szolgál mindenkinek, ha szövetszűgletét directe a gyártás helyén Siegel-Imhof cégnél rendeli. Óriási forgalma miatt általában a legnagyobb választék a legújabb szöveteiből.

„SZABOTT, LEGOLCSÓBB ÁRAK!”
 Bármily megrendelés teljesítése szigorúan mintához és figyelmes.

:: Kizárólag eredeti, legjobbaknak elismert ::
 „Iró angyal”
 gramofon
 :: gépek és lemezek. ::

SCHMID NŐVÉREK-nél

Budapest, IV., Kigoly-tér 1. sz. [Királyi bérpálota.
 Választékúldemények, kedvező lemezcsera fűtétel. Ár- és lemezteljesítések ingyen és bérmentve.

Ridikul
 a legnagyobb választékban kapható
 Divatos női kizárólag jobb minőségben ::
 Papek József
 Budapest, VIII., Rákóczi-út 15.
 Árjegyzék ingyen és bérmentve.

A 16-os Browning

serétes automata ismétlő fegyver megjelent és belőtt példányok gyári áron legjobban nálam szerezhetők be.

Vadász fegyverek

legjobb gyártmányok u. m.:
 Nowotny I. Prága, Holland & Holland, Purdey Scot stb.

Sport és utazási cikkek

rendkívül nagy választékban, a megszokott szolid árak mellett, :: legjobban beszerezhetők ::

HUZELLA M. özégnél Budapest, IV., Váci-utca 28.

Legújabb árjegyzék ingyen és bérmentve.

Piros arcz, Piros orr, Piros kéz

sohasem volt divatban és minden nő és férfi igyekszik ezektől a csunya bőrbántalmaktól a szeplő és pattanással együtt megszabadulni a legrövidebb idő alatt. :: ::

8 nap teljesen elegendő, hogy vörös arcza, vörös orra, vörös keze hófehér, tiszta és finom legyen.
 Csakis a híres bőrápoló szerekekhez:

Diana krém-, Diana szappan-

hoz kell fordulni, akkor nem lesz többé piros orra, piros keze, piros arczbőre.

Több mint egy millió köszönő levél igazolja a fenti körülményt.

DIANA-PUDER

pedig arról nevezetes, hogy az arczon egyenletesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan; amennyiben pedig teljesen ártalmatlan szerekből van összeállítva, ki van zárva a láthatósága a kékes-színű arczbőrnek, amely szín olyan nők arczán látható, kik ártalmas összetételű pudert használnak.

Egy üvegtégely Diana-krém (nappali és éjjeli használatra) 1 kor. 50 fill.

Egy üvegtégely Diana-krém (csak éjjeli használatra) 1 kor. 50 fill.

Egy nagy darab Diana-szappan 1 kor. 50 fill.

Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt (fehér, rózsza, vagy sárga színben) 1 kor. 50 fill.

Kapható egész Európában a gyógyszárakban, drogériákban és parfümeriákban. Aki nem tudja saját helységében beszerezni az rendelje meg a központból:

ERÉNYI BÉLA gyógyszerész Budapest, Károly-körút 5.

(A legkisebb megrendelés is fordulópóstaival utávvétellel eszközölhető.)

VASÁRNAPI UJSÁG

10. SZ. 1910. (57. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ HOITSY PÁL

FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 6.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
 Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egész évre — 16 korona.
 Félévre — 8 korona.
 Negyedévre — 4 korona.

A „Világkronika”-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekre: a postailag meghatározott viteldi is csatolandó.

A BUDAPESTI EGYETEM ELME- ÉS IDEGKÓRTANI KLINIKÁJA.

AZ ELMÉKÓRTANT HAZÁNKBAN HOSSZÚ IDEIG CSAK az egyetemen habilitált magántanárok adták elő. A magyar pszichiatriai tudományos búvárkodás tulajdonképpen az elmekórtani tanszéknek a budapesti királyi tudományegyetemen 1882-ben történt rendszeresítésével és Laufenauer-nek e tanszék tanárává történt kinevezésével kezdődött.

Laufenauer tanár utódának, Moravcsik Ernő

Emil egyetemi tanárnak hosszas fáradozás után az orvoskari tanártestület és a kultuszminiszterium támogatásával, csak most sikerült elérnie, hogy az 1909. év első felében az elmekórtan az egyetemi klinikák keretében önálló helyet kapjon.

A budapesti egyetemi elmekórtani klinika a modern kívánalmaknak megfelelően, pavillonrendszerben épült a VIII. kerületben, a Balassa-utca 6. száma alatt, Moravcsik tanár utasítása szerint s ma az európai hasonló intézetek között első helyen áll.

Az új intézetben az egyes pavilonok és helyiségek olyképen vannak csoportosítva, hogy a betegek egyéni sajátságai és a körforma természete szerint a fokozatos javulás stádiumainak megfelelően, más és más légkörbe jussanak, hogy a javulást az izgatottabb betegek ne akadályozzák és a visszaesés lehetősége elkerülhető legyen, míg végre a gyógyult betegek az intézetnek a betegektől teljesen izolált főépületében várassák be az elbocsátást és elkészülhessenek a rendes élethez.

A BUDAPESTI EGYETEM ÚJ ELME- ÉS IDEGKÓRTANI KLINIKÁJA A BALASSA-UTCÁBAN.